BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BESLENME VE DİYETETİK ANABİLİM DALI
BESLENME VE DİYETETİK YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

AKADEMİSYENLERİN YENİ BESİNLERE KARŞI YAKLAŞIMLARININ SAPTANMASI VE ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN İNCELENMESİ

HAZIRLAYAN

KEZİBAN CANSU KOL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ANKARA - 2020

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BESLENME VE DİYETETİK ANABİLİM DALI
BESLENME VE DİYETETİK YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

AKADEMİSYENLERİN YENİ BESİNLERE KARŞI YAKLAŞIMLARININ SAPTANMASI VE ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN İNCELENMESİ

HAZIRLAYAN

KEZİBAN CANSU KOL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI

Prof. Dr. MEHTAP AKÇİL OK

ANKARA - 2020

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Beslenme ve Diyetetik Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı çerçevesinde Keziban Cansu KOL tarafından hazırlanan bu çalışma, aşağıdaki jüri tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi: 11/05/2020

Tez Adı: Akademisyenlerin Yeni Besinlere Karşı Yaklaşımlarının Saptanması ve Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORİJİNALLİK RAPORU

Tarih: 27/ 07/ 2020

Öğrencinin Adı, Soyadı: Keziban Cansu Kol

Öğrencinin Numarası:21620282

Anabilim Dalı: Beslenme ve Diyetetik

Programı: Tezli Yüksek Lisans

Danışmanın Unvanı/Adı, Soyadı: Prof. Dr. Mehtap Akçil Ok

Tez Başlığı: Akademisyenlerin Yeni Besinlere Karşi Yaklaşimlarinin Saptanmasi ve Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi

Yukarıda başlığı belirtilen Yüksek Lisans/Doktora tez çalışmamın; Giriş, Ana Bölümler ve Sonuç Bölümünden oluşan, toplam 66 sayfalık kısmına ilişkin, 17/04/2020tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı %15'dır. Uygulanan filtrelemeler:

1. Kaynakça hariç

2. Alıntılar hariç

3. Beş (5) kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

"Başkent Üniversitesi Enstitüleri Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Usul ve Esaslarını" inceledim ve bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

ONAY

Tarih: 27/07/2020

TEŞEKKÜR

Çalışmamın planlanması, yürütülmesi ve sonlandırılması aşamalarında bilimsel katkıları, çalışmamın istatistiksel değerlendirilmesindeki yardımları, desteği, anlayışı, sabrından dolayı değerli tez danışmanım ve canım hocam Prof. Dr. Mehtap Akçil Ok'a,

Öncelikle çalışmaya canı gönülden katılmayı kabul eden tüm Beslenme ve Diyetetik Bölümü çok değerli hocalarıma ve Başkent Üniversitesi'nin diğer akademisyenlerine,

Hayatımda olduğu gibi tez çalışmam süresince de bana inanan, güvenen, sevgilerini, maddi ve manevi desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen, tüm zorluklarda yanımda olan annem Ayşen Kol, babam Hulusi Kol ve kardeşim Mehmet Kol'a,

Tez çalışmamda yanımda olan destek olan ve motive eden arkadaşlarıma,

Sonsuz teşekkür ederim…

ÖZET

Kol C.K. Akademisyenlerin Yeni Besinlere Karşı Yaklaşımlarının Saptanması Ve Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi. Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beslenme ve Diyetetik Yüksek Lisans Programı, 2020.

Yeni besinlere yaklaşım bireylerde farklılık gösterebilmektedir. Daha önce tadılmamış, bilinmeyen besinlerden farklı derecelerde kaçınma durumu yeni besin korkusu olarak tanımlanmaktadır. Yeni besinlere yaklaşımda yeni besin korkusunun sağlıklı beslenme üzerinde olumlu ve olumsuz etkilerinin varlığı da bilinmektedir. Bu çalışma, akademisyenlerin yeni besinlere karşı yaklaşımlarını değerlendirmek ve yeni besinlere yaklaşımını etkileyebilecek faktörleri incelemek ve yeni besin korkusunu etkileyen birçok etkenin birbirleriyle ilişkisini değerlendirmek amacıyla planlanmıştır. Çalışma, Eylül 2019 – Ocak 2020 tarihleri arasında Başkent Üniversitesi Bağlıca Kampüsü'nde farklı fakülte ve bölümlerin akademik personelinden gönüllü 173 kadın ve 63 erkek birey olmak üzere toplamda 236 yetişkin akademisyen üzerinde yapılmıştır. Bireylerin kişisel özelliklerine, beslenme alışkanlıklarına ilişkin bilgileri saptamak amacıyla anket formu, yeni besin korkularını belirleyebilmek amacıyla yeni besin korkusu (YBK) ölçeği, bireylerin yeni yiyecekler yaklaşımlarının gelenekçi ve yenilikçi boyutunu belirleyebilmek için yeni yiyeceklere yaklaşım (YYY) ölçeği uygulanmıştır. Bu çalışmadaki bireylerin; yaş ortalaması kadınlarda 37.9±11.03 yıl, erkeklerde 40.8±4.76 yıl olarak saptanmıştır. Bireylerin yeni besin korkusu (YBK) ortalama puanı 32.7±12.26 olarak saptanmış olup kadınlarda ve erkeklerde bu değerin birbirine yakın olduğu bulunmuştur ($p>0.05$). Yurt dışına çıkan bireylerin yeni besin korkuları çıkmayanlara göre daha düşük bulunmuştur ($p<0.05$). Yurt dışında besin seçimi yapan bireylerin yeni besin korkuları yapmayan bireylere göre daha yüksek bulunmuştur ($p<0.001$). Bireylerin yeni yiyeceklere yaklaşım (YYY) ölçeğinden ortalama puanı 3.7±0.48 olarak saptanmıştır. Bireyler ölçeğin gelenekçi alt boyutundan ortalama 3.4±0.51 puan almışlardır; yenilikçi alt boyutundan ise ortalama 3.8±0.74 puan almışlardır. Kadınların gelenekçi boyut ortalama puanları erkeklere göre daha yüksektir ($p<0.05$). Evli bireylerin gelenekçi alt boyut ortalama puanları bekâr bireylere göre daha yüksektir ($p<0.05$). Yurt dışında besin seçimi yapan bireylerin gelenekçi alt boyut puanları yurt dışında besin seçimi yapmayanlara göre daha yüksek bulunmuştur ($p<0.001$). Yurt dışında besin seçimi yapan bireylerin yenilikçi puanı ise yurt dışında besin seçimi yapmayanlara göre daha düşük bulunmuştur ($p<0.05$).

Akademisyenlerin büyük çoğunlunun yeni besin korkusu ölçeğinde nötr olarak bulunmuştur. Yeni besin korkusu ve yeni yiyeceklere yaklaşım ölçek puanları incelendiğinde iki ölçeğin birbirini desteklediği görülmüştür ($p<0.001$). Sonuç olarak; yeni besinlere yaklaşımda yeni besin korkusu etkili olabilmektedir. Bireylerin yeni besin korkusunu çeşitli faktörler etkileyebilmektedir. Bireylerin yeni besin korkularının nedeni detaylı incelenmeli, yaklaşımlar ve çözümler de uygun şekilde yapılmalıdır. Yeni besinlere yaklaşım ve yeni besin korkusunu inceleyen çalışma sayısı oldukça azdır. Bu çalışma yeni besin korkusu ölçeği ve yeni besinlere yaklaşım ölçeğini karşılaştıran ve akademisyenlerin yeni besinlere yaklaşımını inceleyen ilk çalışma olması nedeniyle önem taşımaktadır ve bu konuda yapılacak daha fazla çalışmaya ihtiyaç vardır.

Anahtar kelimeler: yeni besin korkusu, yeni besinlere yaklaşım, akademisyen, beslenme

ABSTRACT

Kol C.K. Determination of Academicians' Approaches to New Foods and Investigation of Affecting Factors. Baskent University Institute of Health Sciences, Nutrition and Dietetics Master Programme, 2020.

The approach to new foods may differ in individuals. Different levels of avoidance from unknown foods that have not been tasted before are defined as food neophobia. It is also known that the fear of new food has positive and negative effects on healthy nutrition in the approach to new foods. This study was planned to evaluate academicians' approaches to new foods and to examine the factors that may affect their approach to new foods and to evaluate the relationship of many factors that affect food neophobia. The study was conducted between September 2019 - January 2020 at Başkent University Bağlıca Campus, on a total of 236 adult academicians, including 173 female and 63 male volunteers from academic staff of different faculties and departments. Questionnaire form to determine the information about the personal characteristics and nutritional habits of individuals, food neophobia scale (FNS) was applied in order to determine food neophobias, and a new food approach scale was used to determine the traditional and innovative dimension of individuals' approaches to new foods. In this study; the mean age of individuals was 37.9 ± 11.03 years in women and 40.8 ± 4.76 years in men. The mean score of food neophobia (FNS) of individuals was 32.7 ± 12.26 and it was found to be close to each other in women and men ($p > 0.05$). The food neophobia of individuals who went abroad was found to be lower than those who did not go abroad ($p<0.05$). Food neophobia of individuals who chose food abroad was found higher than those who did not choose food abroad ($p <0.001$). The mean score of individuals on the scale of approach to new foods was determined as 3.7 ± 0.48. Individuals received an mean of 3.4 ± 0.51 points from the traditional sub-dimension ; on the other hand, they received an mean of 3.8 ± 0.74 points from their innovative sub-dimension of the scale. The traditional sub-dimension mean scores of women are higher than the men ($p <0.05$). The traditional sub-dimension mean scores of married individuals are higher than single individuals ($p <0.05$). The traditional sub-dimension scores of individuals who chose food abroad were found higher than those who did not choose food abroad ($p <0.001$). The innovative score of individuals who chose food abroad was lower than those who did not choose food abroad ($p <0.05$).

The majority of academics are present in the new food fear scale, neutral. When the scales of new food and approach to new foods are examined, it should be seen that the two scales support each other ($p<0.001$). As a result, food neophobia can be effective in approaching new foods. Various factors can affect individuals' food neophobia. The reason of individuals' food neophobia should be examined in detail, approaches and solutions should be made appropriately. There are very few studies examining the approach to new foods and food neophobia. This study is important because it is the first study that compares the food neophobia scale and the approach to new foods and examines the approach of academics to new foods, and more studies are needed on this subject.

Keywords: food neophobia, approach to new foods, academician, nutrition

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR…...……...……i

ÖZET……...…….....ii

ABSTRACT……...……..... iv

İÇİNDEKİLER……...……...……...…...vi

TABLOLAR LİSTESİ ……...…….....….ix

ŞEKİLLER LİSTESİ…….……..……...……xi

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ..……..…xii

1. GİRİŞ……...……...……... 1

1.1. Kuramsal Yaklaşımlar ve Kapsam……..1

1.2. Amaç ve Hipotezler……...……. 2

2. GENEL BİLGİLER……...……...….4

2.1. Yeni Besinlere Yaklaşım……..……. 4

2.2. Yeni Besin Korkusu……...…….5

2.3. Yeni Besin Korkusunun Diğer Faktörlerle İlişkisi……...…..7

3. GEREÇ ve YÖNTEM……...……...10

3.1. Araştırmanın Yeri, Zamanı, Evreni ve Örneklem Seçimi……..….10

3.2. Verilerin Toplanması……..…….10

3.3. Bireylerin Genel Özelliklerinin Değerlendirilmesi...……10

3.4. Beslenme Alışkanlıkları……...……11

3.5. Yeni Besin Korkusu Ölçeği……..……...11

3.6. Yeni Yiyeceklere Yaklaşım Ölçeği……..……... 12

3.7. Verilerin İstatistiksel Olarak Değerlendirilmesi……..…… 12

4. BULGULAR……...…….……14

4.1. Akademisyenlerin Genel Özellikleri…….……14

4.2. Akademisyenlerin Yurt Dışına Çıkma ve Besin Seçimlerine Yönelik Genel Özellikleri……..…….. 17

4.3. Akademisyenlerin Tükettikleri veya Tüketmedikleri Besinlerle İlgili Özellikleri……...……. 19

4.4. Akademisyenlerin Beden Kütle İndeksi (BKI) Dağılımı……..21

4.5. Akademisyenlerin Beslenme Alışkanlıklarının Değerlendirilmesi..…….... 22

4.6. Akademisyenlerin Yeni Besin Korkusu (YBK) Ölçek Puanları……..….... 25

4.7. Akademisyenlerin Demografik Özelliklerine Göre Yeni Besin Korkusu Ölçek Puanının Değerlendirilmesi…….…….. 26

4.8. Akademisyenlerin Genel Özelliklerine Göre Yeni Besin Korkusu (YBK) Ölçek Puanının Değerlendirilmesi……..…….. 28

4.9. Akademisyenlerin BKI ve Genel Beslenme Alışkanlıklarına Göre Yeni Besin Korkusu (YBK) Ölçek Puanının Değerlendirilmesi……...…….30

4.10. Akademisyenlerin Bazı Özelliklerine Göre Yeni Besin Korkusu (YBK) Düzeyleri……..……... 32

4.11. Akademisyenlerin Yeni Yiyeceklere Yaklaşım (YYY) Ölçeğinin Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Değerlendirilmesi……..……...35

4.12. Akademisyenlerin Demografik Özelliklerine Göre Yeni Yiyeceklere Yaklaşım (YYY) Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Değerlendirilmesi…….…….. 36

4.13. Akademisyenlerin Genel Özelliklerine Göre Yeni Yiyeceklere Yaklaşım (YYY) Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Değerlendirilmesi…….39

4.14. Akademisyenlerin BKI ve Genel Beslenme Alışkanlıklarına Göre Yeni Yiyeceklere Yaklaşım (YYY) Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Değerlendirilmesi..... 42

4.15. Akademisyenlerin Yeni Besin Korkusu (YBK) Sınıflandırmasına Göre Yeni Yiyeceklere Yaklaşım (YYY) Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Değerlendirilmesi.....45

4.16. Akademisyenlerin Yeni Besin Korkusu (YBK) Ve Yeni Yiyeceklere Yaklaşım (YYY) Ölçek Puanlarının Korelasyonu……...46

4.17. Bağımlı Değişken Olarak Yeni Besin Korkusuna Etki Eden Faktörlerin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları……..……47

4.18. Bağımlı Değişken Olarak Gelenekçi Besin Yaklaşımına Etki Eden Faktörlerin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları…….50

4.19. Bağımlı Değişken Olarak Yenilikçi Besin Yaklaşımına Etki Eden Faktörlerin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları……..53

5. TARTIŞMA……..…….....56

5.1. Bireylerin Yeni Besin Korkusu Düzeylerini ve Genel Özelliklerinin Değerlendirilmesi……...……...……. 57

5.2. Bireylerin Yeni Besinlere Yaklaşımlarının ve Genel Özelliklerinin Değerlendirilmesi.....60

6. SONUÇLAR ve ÖNERİLER…….……61

6.1. Sonuçlar……...……61

6.2. Öneriler……...……..65

KAYNAKLAR……...…….67

EK 1: ARAŞTIRMA ONAY FORMU

EK 2: ANKET FORMU

TABLOLAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 4.1.1. Akademisyenlerin Demografik Özelliklerinin Cinsiyete Göre Dağılımı…...16
Tablo 4.2.1. Akademisyenlerin Yurt Dışına Çıkma Ve Besin Seçimlerine Yönelik Genel Özelliklerinin Cinsiyete Göre Dağılımları……..…….……18
Tablo 4.3.1. Akademisyenlerin Tükettikleri/Tüketmedikleri Besinlerle İlgili Özelliklerinin Cinsiyete Göre Dağılımları……..……20
Tablo 4.4.1. Akademisyenlerin Beden Kütle İndeksi (BKİ) Dağılımı……..…..21
Tablo 4.5.1. Akademisyenlerin Beslenme Alışkanlıklarının Değerlendirilmesi……..…...24
Tablo 4.6.1. Akademisyenlerin Yeni Besin Korkusu Ölçek Puanları……..……...25
Tablo 4.7.1. Akademisyenlerin Demografik Özelliklerine Göre Yeni Besin Korkusu Ölçek Puanının Değerlendirilmesi……...27
Tablo 4.8.1. Akademisyenlerin Genel Özelliklerine Göre Yeni Besin Korkusu (YBK) Ölçek Puanının Değerlendirilmesi……..…….29
Tablo 4.9.1. Akademisyenlerin Bkı Ve Genel Beslenme Alışkanlıklarına Göre Yeni Besin Korkusu (Ybk) Ölçek Puanının Değerlendirilmesi……..…….31
Tablo 4.10.1. Akademisyenlerin Bazı Özelliklerine Göre Yeni Besin Korkusu (YBK) Düzeyleri……..…….34
Tablo 4.11.1. Akademisyenlerin Yeni Yiyeceklere Yaklaşım Ölçeğinin Toplam Ve Alt Boyutlarının Puanları……..……..35
Tablo 4.12.1. Akademisyenlerin Demografik Özelliklerine Göre Yeni Yiyeceklere Yaklaşım Alt Boyut Puanlarının Değerlendirilmesi……..……...38
Tablo 4.13.1. Akademisyenlerin Genel Özelliklerine Göre Yeni Besinlere Yaklaşım(YYY) Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Değerlendirilmesi……..……41
Tablo 4.14.1. Akademisyenlerin Bki Ve Genel Beslenme Alışkanlıklarına Göre Yeni Besinlere Yaklaşım(BKİ) Ölçeği Ve Alt Boyut Puanlarının Değerlendirilmesi…....44
Tablo 4.15.1. Akademisyenlerin Yeni Besin Korkusu(YYY) Sınıflandırmasına Göre Yeni Besinlere Yaklaşım (YYY) Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Değerlendirilmesi…..…..45
Tablo 4.16.1. Akademisyenlerin Ybk Ve Yby Ölçek Puanlarının Korelasyonu……..…46
Tablo 4.17.1 Bağımlı Değişken Olarak Yeni Besin Korkusuna Etki Eden Faktörlerin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları…….……...49
Tablo 4.18.1 Bağımlı Değişken Olarak Gelenekçi Besin Yaklaşımına Etki Eden Faktörlerin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları……..……52

Tablo 4.19.1. Bağımlı Değişken Olarak Yenilikçi Besin Yaklaşımına Etki Eden Faktörlerin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları……..……....55

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil 2.2.1. Yeni Besin Korkusu ve Seçici Beslenmeyi Modüle Eden Faktörlerin Tipolojisi……..…7

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

$\bar{X}$	ortalama
BKİ	beden kütle indeksi
ÇDF	çeyrek değerler arası fark
SS	standart sapma
YBK	yeni besin korkusu
YBY	yeni besinlere yaklaşım

1. GİRİŞ

1.1. Kuramsal Yaklaşımlar ve Kapsam

Dünya Sağlık Örgütünün tanımlamasına göre sağlık, sadece hastalık ve sakatlığın olmayışı değil, bedensel, ruhsal ve sosyal yönden tam iyilik halidir (1). Sağlık için de çeşitliliği fazla olan dengeli bir diyet genellikle doğru kabul edilir. Bununla birlikte, yiyeceklerimizde çeşitliliği arama ihtiyacı yabancı ve bilinmeyen besinler hakkındaki endişeyle çelişebilmektedir (2).

Günümüzde geleneksel olmayan, farklı ülkelere ait gıdalar, başka ülkelerin pazarlarında yer edinmektedir. Bu sebeple yeni gıdalar popüler hale gelerek, insanların günlük diyetlerinde de bulunmaktadır. Bu durum geçmiş yıllarda daha çok Batı ülkelerinde görülürken şuan birçok ülkede, farklı ülke mutfaklarıyla tanışmaya başlamıştır. Ülkede yeni ve değişik besinlerin yer alması, bölge insanının bu besinlerle tanışmasını ve bu besinleri tüketmesini sağlamaktadır (3).

Bireylerin yeni besinlere yaklaşımı farklılık gösterebilmektedir. Yeni ve değişik besinler çoğunlukla ilgi görürken, bazı bireyler bu yeni ve farklı besinlere temkinli yaklaşabilmektedir. Araştırmacılar, gıda maddelerine karşı bu tutumları üç nedene dayandırmaktadır. Birincisi duyusal tutumlar (yemeklerin görüntüsü, kokusu gibi özelliklerini beğenmemek), ikincisi besini almanın uzun vadede yararlı mı, zararlı mı olacağına yönelik beklentiler, üçüncüsü ise besinin doğası hakkında olumlu biçimde değer biçilmesine ya da iğrenç olarak addedilmesine neden olabilecek bilgilerdir (4).

Yeni besinlere temkinli yaklaşmaya veya bu besinleri reddetmeye neden olan bir diğer sebep ise “Yenilik korkusu” anlamına gelen neofobi kavramıdır. Bu yenilik korkusu, besinlerle ilgili olduğunda, buna gıda neofobisi (yeni besin korkusu) denilmektedir.

Başka bir deyişle yeni besin korkusu, yeni ve farklı besinleri denemeye çekinme anlamına gelmektedir. Yeni besin korkusu aynı zamanda savunma mekanizması olarak da tanımlanabilir (2).

Bazı araştırmacılar, yeni besin korkusunu “Omnivore’s Dilemma (omnivore ikilemi)” durumuna bağlar ve bu evrimsel bir hayatta kalma mekanizması (toksinlerden kaçınmak) olarak, beklenmeyen tatsız tatlardan kaçınma olarak kendini gösterir (2). İnsanlar omnivorlardır ve çok çeşitli yiyecekleri tüketip sindirebilirler. Bu avantaj, türün

yeni bir gıda ortamına kolayca adapte olmasını sağlar. Ancak omnivor olmak riskleri de beraberinde getirir, çünkü insanlar toksik bitkileri veya hayvanları da tüketebilir. Böylece, diğer memeli omnivorlarına benzeyen insanlar, yeni besinlere, ilgi ve korku karışımı olan kararsız bir tepki gösterir (5). Bununla birlikte, yeni besin arayışının tehlikeli olabileceği çünkü bilinmeyen besinlerin zehirli olabileceği görüşü mevcuttur. Yeni besin korkusunun da bu görüşten dolayı ortaya çıktığı belirtilmektedir (2). Bütün bu etkenler ele alındığında yeni besin korkusunun potansiyel gıdalardan tam olarak yararlanamamaya yol açtığı düşünülebilir (6).

Yeni besin korkusunun bireysel olduğu ve bireyin kendi kültüründen bağımsız olarak, yeni veya sıra dışı yiyecekleri seçme konusunda isteksiz olabileceğini öne sürülmüştür (7). Bireylerin yemekten çekindiği gıdaların onlara sık sık yedirilmesi ile yeni besin korkusunun azalabileceği ifade edilmektedir (8).

Benzer bir şekilde, sosyo-ekonomik ve kültürel durumun yeni besinlere maruz kalma fırsatını etkilemesi olasıdır; örneğin, daha iyi gelir durumu ev dışı yemek imkânı; daha iyi eğitim durumu, kültürel mutfaklar hakkında daha fazla bilgi sahibi olma imkânı sağlar. Belirli bir bilgi birikiminin yeni besinleri denemek için istekliliği arttırdığına dair önemli kanıtlar vardır (2).

1.2. Amaç ve Hipotezler

Yeni besin korkusu, yeni/farklı besinlere yaklaşımları etkilemektedir ve kaçınmalara neden olabilmektedir. Yeni besinlere yaklaşım birçok çalışmada besin neofobi ölçeği ile incelenmiştir. Bu çalışmanın amaçları; besin neofobi ölçeğini kullanarak (Food Neofobia Scale-FNS), sosyo-ekonomik ve kültürel seviyesi yüksek olduğu düşünülen akademisyenlerin yeni besinlere karşı yaklaşımlarını değerlendirmek ve yeni besinlere yaklaşımını etkileyebilecek faktörleri ve yeni besin korkusunu etkileyen birçok etkenin birbirleriyle ilişkisini tek ve çok değişkenli istatistiksel analizlerle saptamaya çalışmaktır.

Ayrıca, yeni besinlere yaklaşımı gelenekçi ve yenilikçi alt boyutlarla inceleyen ölçek ile yeni besin korkusu ölçeğinin birbiriyle ilişkilisinin açıklanması ve tutarlı olup olmadığının araştırılması amaçlanmıştır.

Çalışmada öngörülen temel hipotezlerden birkaçı aşağıdaki gibidir;

1. Akademisyenlerin yeni besinlere karşı yaklaşımı olumludur (yeni besin korkusu yoktur).

2. Akademisyenlerin yeni besinlere yaklaşımına etki eden faktörler yaş, cinsiyet, kadro ünvanı, yurt dışına çıkıp çıkmadığı, çıkanlarda yurt dışına çıkma sıklığı, besinlerin kendi kültüründen olması, besin alerjisidir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Yeni Besinlere Yaklaşım

Bireylerin yeni yiyeceklere yaklaşımında kültür, etnik köken, kişisel özellikler, sağlık durumu, sosyal etkenler ve ekonomi gibi çeşitli faktörlerin etkili olduğu yapılan bazı çalışmalarda gösterilmiştir (9). Özellikle üniversite eğitimi için köyden, kasabadan, şehirden ve/veya yabancı ülkelerden gelen öğrencilerin kültürel ve coğrafi açıdan farklılıkları ve/veya benzerlikleri yiyeceklere karşı davranışlarını etkilemektedir (10).

Ulaşılabilirlik ve ekonomik faktörlerin yanı sıra, besin seçiminin diğer belirleyicileri biyolojik (genetik olarak belirlenmiş), kültürel veya bireysel (psikolojik) olarak kategorize edilebilir. Biyolojik olarak doğuştan gelen tat önyargıları vardır. Tüm kültürlerde doğuştan itibaren tatlı tadını sevmek buna örnek gösterilebilir. Ayrıca doğada toksinlerin varlığı ile ilişkili olan acı tatların doğuştan hoşlanılmadığına dair kanıtlar da vardır. Kuvvetli asit (ekşi) veya tahriş edici maddelerin de doğuştan bir reddetme oluşturduğuna dair bazı göstergeler de mevcuttur. Yine, tatlı tada olduğu gibi, bu (acı, ekşi, tahriş edici) tatlara karşı evrensel ortak önyargılar olsa da, bireyler arasında ve kültürler arasında büyük farklılıklar da vardır. Bunun yanı sıra besin seçiminde kültürler arası farklılıkların etkisi olsa da aynı kültüre sahip olan bireylerde de bireysel farklılıklardan kaynaklı olarak da değişiklik göstermektedir (11).

Besin kategorizasyonu 2 ile3 yaşlarında başlar. İki yaşından sonra çocuklarda besin ve besin olmayan maddeleri ayırt etme yeteneği gelişmeye başlamaktadır. Daha sonra besinlerin rengi, şekli, kıvamı ve kokusu öğrenilir ve bir genelleme yapılmaya başlanır. Besinlerin reddedilmesi de bu durumlarla birlikte bu yaşlarda başlar. Besinin reddi ile ilgili temel duygu tiksinmedir. Bu ise 4 yaşından sonra başlamakta ve yetişkinlikte de devam etmektedir. Tiksinme kontamine besinlerin görüntü ve kıvamı nedeniyle oluşabilmekle birlikte doğal besinlere ve tüketilmek istenmeyen besinlere karşı da oluşabilmektedir (12,13).

2.2. Yeni Besin Korkusu

Canlılar doğaları gereği besin ihtiyaçlarını karşılamak için yeni besinleri tüketme eğilimindedir. Fakat diğer bir taraftan yeni besinler tehlikeli olabilir düşüncesiyle de yeni besinlerden kaçınmaktadırlar.

Yeni besin korkusu; daha önce tadılmamış, bilinmeyen besinlerden farklı derecelerde kaçınma durumu olarak tanımlanmaktadır. İnsanlar dahil oldukları canlı grubu gereği, bir yandan besin ihtiyaçlarını giderebilmek için yeni besinleri deneme eğiliminde olurken, diğer bir yandan toksin içerebileceği ve zararlı olabileceği düşüncesiyle yeni besinleri tüketmekten kaçınmaktadırlar (14).

Yeni besin korkusunun çevreye bağlı olarak avantajları veya dezavantajları olabilir; yeni besin korkusu potansiyel olarak zararlı gıdaları alma riskini azaltır, fakat insanların da dâhil olduğu omnivor canlılarda, potansiyel gıdalardan tam olarak yararlanmayı önleyebilir (15).

Bireylerde yeni bir besin tüketirken bu besini beğenmeyecekleri yönünde yargılar olabilmektedir. Bireylerin tanıdık besinler için tüketme istekleri çoğunlukla besini beğenmeleriyle ilişkiliyken, yeni besinleri tüketme istekleri sadece beğenme değil bunun yanında tehlike içerip içermediğiyle ilişkilidir (16). Bu gibi durumlarda besin denenip güvenli olduğu anlaşıldıktan sonra bu korku azalabilmektedir. Yapılan bir çalışmada özel bir yöntemle yapılmış sığır etini daha önce tüketmeyen bireylerin, tüketen bireylere göre tehlikeli olduğunu daha fazla düşündükleri görülmüştür. Ayrıca ilk kez tüketen bireylerin de başlangıçtaki beğeni düzeyleri ile daha sonraki tüketimlerindeki beğeni düzeyleri karşılaştırıldığında, sonraki tüketimde beğeni düzeylerinin önemli düzeyde arttığı ve tüketen bireylerin tekrar tüketmeye yüksek oranda istekli oldukları sonucuna ulaşılmıştır (4).

Bireylerin besinleri seçerken tanıdık olmasını istemelerinin yanı sıra, bilindik ülkelerde üretilmiş olmasını da istemeleri yeni besin korkusuna dâhil edilmektedir. İsviçre'de yapılan bir çalışmada, katılımcılar İsviçre üretimli besinleri diğer Avrupa ülkelerinde üretilen besinlere göre daha güvenilir ve daha yüksek kaliteye sahip olduğunu düşünmüşlerdir (4). Amerika ve Lübnan'da üniversite öğrencilerinin yeni besin korku düzeyleri üzerine yapılan bir çalışmada katılımcılara Amerika ve Lübnan'da popüler olan gıdalar için aşinalık düzeyi belirlenmiş, her iki ülkenin de gıdasına aşina olan bireylerde yeni besin korkusu düzeyi düşük bulunmuştur. Yapılan başka bir çalışmada; yeni besin

korkusu anketini kırsal ve kentsel kesim lise öğrencilerine uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre kırsal kesimde yaşayan katılımcıların yeni besin korkusu düzeyi kentte yaşayan katılımcıların yeni besin korkusu düzeyine göre oldukça yüksek çıkmıştır (17). Avustralya'da gençler üzerinde yapılan bir diğer çalışmada ise, yeni besin korkusu anketi kırsal ve kentsel kesim lise öğrencilerine uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlara bakıldığında ise kırsal kesimde yaşayan katılımcıların yeni besin korkusu düzeyi kentselde yaşayan katılımcılarınkine göre oldukça yüksek çıkmıştır (2).

Yeni besin korkusu, bilinmeyen yiyecekleri denemek konusundaki isteksizliği ifade eder. Bu durum sevilmediği bilinen yiyecekleri yemekte isteksizliği ifade eden 'seçici yemek' (endişeli, seçici, titiz yemek) ile ilgilidir ancak teorik olarak farklıdır. Yeni besin korkusunda daha önce tadılmamış yeni ya da bilinmeyen besinlerin reddedilmesi durumu vardır, seçici beslenmede ise bilinmeyen besinlerin yanı sıra bilinen (tadılmış) besinlerin de reddedilmesi durumu olduğu için yeni besin korkusu seçici beslenmenin alt kümesi olarak değerlendirip kabul edilmektedir (13). Ayrıca, yeni besin korkusu, gerçek, gözlenebilir davranışa ve yeni gıdalardan kaçınmak için temel bir yatkınlığın (eğilimin) özelliklerine işaret edebilir (18). Çocuklarda yeni besin korkusu ve seçici / telaşlı yeme davranışının (çoğunlukla meyve ve sebze gibi sağlıklı maddelerle ilgili olarak) diyet çeşitliliğinin azalmasına katkıda bulunduğunu göstermektedir (13).

Besin reddinde, bilişsel faktörlerin yanı sıra sosyal ve çevresel faktörler de etkili olmaktadır. Bilişsel faktörler, algı mekanizması, besinlerin kategorizasyonu ve his-duygu etkileri alt başlıkları ile sosyal ve çevresel faktörler ise sosyal çevre, doğuştan var olan özellikler ve doğum sonrası çevre alt başlıkları ile incelenmektedir (Şekil 2.2.1). Görsel algı ve tat algısı besinin reddinde anahtar rol üstlenmektedir. Besinin rengi, yapısı, kıvamı, tipi, kokusu ve sunumu gibi algısal özellikler bu iki algının oluşmasında rol almaktadır (13).

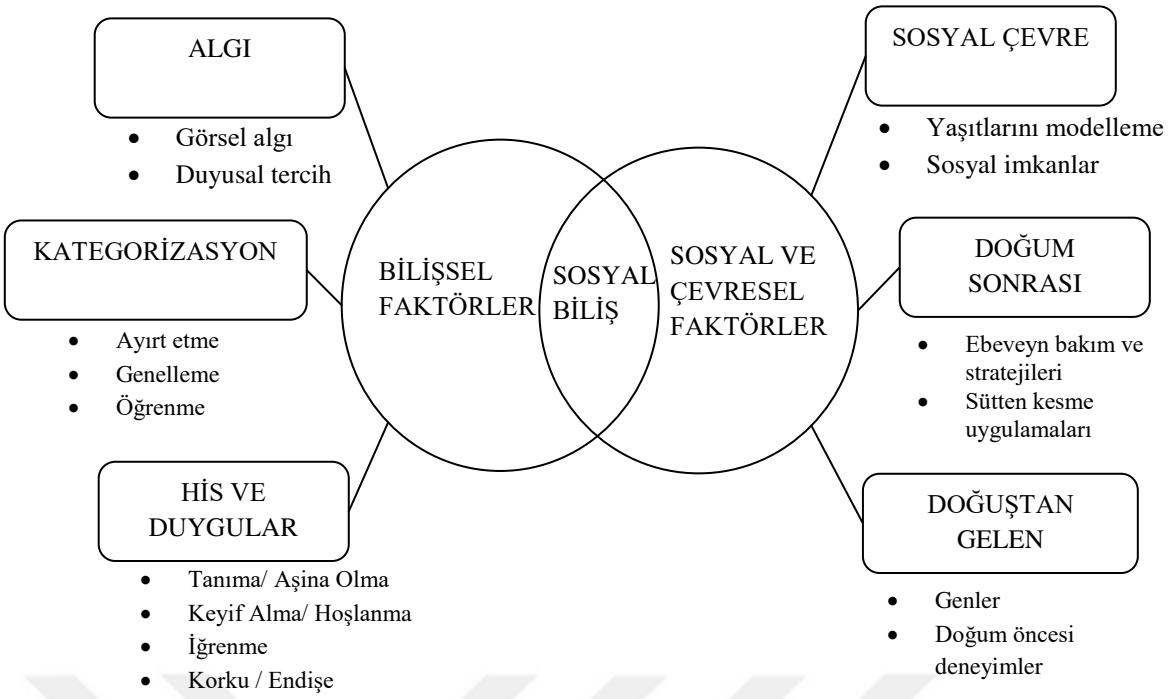

Şekil 2.2.1. Yeni besin korkusu ve seçici beslenmeyi modüle eden faktörlerin tipolojisi (13)

2.3. Yeni Besin Korkusunun Diğer Faktörlerle İlişkisi

Yeni besin korkusuna kalıtım ve çevresel etmenlerin etkisi araştırılmıştır. Bu araştırmalar genellikle hem gen ortaklığı olduğu hem de büyüme döneminde aynı ev ortamı paylaşıldığı için araştırmalarda büyük fırsat sağlayan ikizler üzerinde yapılmıştır. Tek yumurta ve çift yumurta ikizi çocuklarla yapılan çalışmada tek yumurta ikizleri arasındaki yeni besin korkusunun daha yüksek olduğu bulunmuştur, bu da yeni besin korkusu üzerinde kalıtımın etkisinin olduğunu göstermektedir. Yeni besin korkusunun kalıtsal ve çevresel faktörlerle olan ilişkisini ortaya koyan çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Yapılan birçok çalışmanın sonuçlarına göre anne ve çocukların yeni besin korkularının benzer çıkması bu durumu desteklemektedir (19, 20, 21).

Yeni besin korkusunda yaş etkeni de incelenmiştir. Yeni doğanlarda yeni besin korkusu en düşük düzeydedir (22). Yeni besin korkusu düzeyinin 2-6 yaş aralığında doruğa ulaştığı ve bu yaşlardan itibaren düşüşe geçtiği, çocuklar büyüdükçe deneyimlerinin ve besin çeşitliliğin artması ve dolayısıyla yeni besin korkusu düzeyinin yaşlandıkça minimum düzeye indiği belirtilmektedir (23,24). Beslenme alışkanlıklarının kazanıldığı ilk iki yaş dönemi, çocuktaki yeni besin korkusu düzeyi açısından önemli bir süreçtir (25). Bu dönem çocukların sütü bırakıp başka gıdaları tanıma ve kabul etme dönemi olduğu için

yeni besin korkusu konusundaki araştırmalar 0-2 yaş grubunda yoğunlaşmıştır. Bu yaş döneminde daha önce deneyim edilmemiş tat ve koku gibi duyular çocukların gıdaya istekli ya da çekimser yaklaşmasında önemli rol oynamaktadır (26). Yetişkin ve yaşlı bireylerle yapılan çalışmalarda ise yeni besin korkusunun yaşlı bireylerde sağlık problemlerinden kaynaklı olabileceği düşünülerek daha yüksek olduğu ifade edilmiştir (5).

Yeni besin korkusunun cinsiyetle olan ilişkisine bakılmıştır ve yapılan çalışmalarda çeşitli sonuçlar bulunmuştur. İsviçre'de yapılan çalışmada erkeklerin yeni besin korkusu değerleri kadınlara göre daha yüksek bulunmuştur (5). Benzer şekilde Finlandiyalı yetişkin bireylerle yürütülen başka bir çalışmada da, erkeklerin yeni besin korkusu düzeylerinin kadınlara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur (27). Diğer bir yandan Amerikalı ve Lübnanlı üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışmada kız öğrencilerinde yeni besin korkusu erkek öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur (28). Sekiz ile on altı yaş arası çocukların dâhil edildiği bir başka çalışmada ise yeni besin korkusunun kızlarda daha fazla olduğu bulunmuştur (17).

Aynı toplumda farklı kültürden bireylerde veya farklı toplumlar arasındaki kültürel etkenlere bağlı olarak da yeni besin korkusu da değişkenlik göstermektedir. İsviçre'de Fransızca ve Almanca konuşan katılımcılarla yapılan bir çalışmada Almanca konuşan katılımcıların yeni besin korkusu, Fransızca konuşan katılımcılar ile karşılaştırıldığında önemli ölçüde daha fazla bulunmuştur. Bu çalışmada aynı zamanda kentleşme ile yeni besin korkusunun da azaldığı bulunmuştur (5). Farklı uyruklara sahip lisansüstü öğrencilerle İngiltere'de yürütülen bir çalışmada Asyalı öğrencilerin Avrupalı öğrencilere göre yeni besin korkusunun önemli düzeyde yüksek olarak bulunması da bu durumu desteklemektedir. Ülkemizde yapılan başka bir çalışmada üniversite mezunu bireylerin, üniversite okumayanlara göre yeni besin korku düzeyleri daha düşük bulunmuştur. Bu durumun nedeni olarak da bireylerin öğrencilik zamanlarında farklı kültürlerle etkileşime girmesinin olabileceği belirtilmiştir. Aynı çalışmada yurt dışına çıkan bireylerin yeni besin korku düzeylerinin, yurt dışına çıkmayan bireylere göre daha düşük bulunmuştur bu da yine yurt dışına çıkanların farklı kültürlerle etkileşime girmesi durumuna bağlanmıştır (29).

Yeni besin korkusu, yeme davranışını etkileyen önemli bir etmendir. Yeni besin korkusu sebze ve meyve tüketiminde kısıtlamalara yol açabilmektedir. Bu kısıtlamalar aynı zamanda tüketilen miktar açısından da olmaktadır (24). Başka bir deyişle, yeni besin korkusu, daha az dengeli bir diyet ile sonuçlanabilir ve tüketilen besin çeşitliliğini ve

miktarını kısıtlayarak insanların beslenme davranışlarını olumsuz etkileyebilir (5). Yeni besin korkusu fazla olan bireylerde sebze ve meyve gibi besinlerin tüketimi sınırlanır, işlenmiş besinlerin tüketimi ise artar. Bu nedenle diyetin enerji yoğunluğu artacağı ve bunun da obeziteye öncülük edebileceğinden bahsedilmektedir (24). Yetişkin bireylerle yapılan bir çalışmada obez bireylerin yeni besin korkusu normal ağırlıktaki bireylere göre daha yüksek bulunmuştur (30). Finlandiya'da yetişkin bireylerde yeni besin korkusu yüksek olan bireylerin beden kütle indeksleri yeni besinleri denemekten hoşlanan bireylere göre daha yüksek bulunmuştur (11).

3. GEREÇ ve YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Yeri, Zamanı, Evreni ve Örneklem Seçimi

Bu çalışmanın evrenini Başkent Üniversitesi Bağlıca Kampüsü'nde tüm fakülte ve bölümlerde çalışan akademik personel oluşturmaktadır. Çalışma, Eylül 2019 – Ocak 2020 tarihleri arasında çalışmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden farklı fakülte ve bölümlerde görev alan 173 kadın ve 63 erkek birey olmak üzere toplamda 236 akademisyen üzerinde yürütülmüştür. Bu nedenle örneklem seçim yöntemine gidilmemiştir.

Bu çalışma için, Başkent Üniversitesi Tıp ve Sağlık Bilimleri Araştırma Kurulu tarafından 15.10.2019 tarihli 94603339-604.01.02/36626 sayılı karar ile proje onayı alınmıştır (EK 1).

3.2. Verilerin Toplanması

Bireylerin katılımı gönüllülük esasına bağlı kalınarak sağlanmıştır. Araştırma verileri anket uygulaması ile yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak toplanmıştır. Dört bölümden oluşan anket formu ekte sunulmuştur (EK 2). Anketin birinci bölümünde bireylerin genel bilgileri (yaşı, cinsiyeti, medeni durumu, akademik ünvanı, fakülteleri, bölümleri gibi); ikinci bölümde beslenme alışkanlıkları; üçüncü bölümde yeni besin korkuları Yeni Besin Korkusu (YBK) Ölçeği ile; dördüncü bölümde ise yeni besinlere yaklaşımları Yeni Yiyeceklere Yaklaşım (YYY) Ölçeği ile değerlendirilmiştir.

3.3. Bireylerin Genel Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Anket formu aracılığı ile bireylerin demografik özellikleri (cinsiyet, yaş, medeni durum, gelir durumu vb.), antropometrik ölçümleri (vücut ağırlığı, boy uzunluğu, BKİ), akademik durumları, fakülte ve bölümleri, daha önce yurt dışında bulunma durumları ve nedenleri, yurt dışında besin seçimi yapma durumları ve nedenleri, tüketemedikleri besin olup olmadığı ve nedenleri, besinlerin kendi kültürlerinden olmasını önemseme, tanısı konulmuş alerji durumları olup olmadığı sorgulanmıştır.

Bireylerin beden kütle indeksleri, beyana yönelik olarak alınan vücut ağırlığı ve boy uzunluğu değerleri kullanılarak BKİ = [Vücut ağırlığı (kg)/boy $(m)^2$] formülü ile

hesaplanmıştır (31). Bireylerin beden kütle indeksi sonuçları Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) sınıflamasına göre değerlendirilmiş ve Tablo 3.2.1. de gösterilmiştir (32).

Tablo 3.2.1. Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre BKİ sınıflaması

BKİ (kg/m2)	**Sınıflandırma**
<18.50	Zayıf
18.50-24.99	Normal
25.00-29.99	Hafif şişman
≥ 30.00	Obez

3.4. Beslenme Alışkanlıkları

Bireylerin beslenme alışkanlıkları; günde tüketilen öğün sayısı (ana ve ara öğün), öğün saatlerinin düzenliliği, ortalama dışarıda yemek yeme sıklığı, genel iştah durumu sorgulanarak değerlendirilmiştir.

3.5. Yeni Besin Korkusu Ölçeği

Orijinal adı "Food Neophobia Scale (FNS)" olan yeni besin korkusu ölçeği, Pliner ve Hobden tarafından (14), insanlarda neofobik (yeni besinlerden korkma) - neofilik (yeni besinlerden hoşlanma) durumunu incelemek, spesifik olarak da yeni besin korkusunun kağıt kalemle ölçülebilmesini sağlamak ve bu ölçekle değerlendirilen yeni besin korkusu ilişkilerini incelemek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışması Uçar (33) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin Cronbach alfa katsayısı 0,805 olarak hesaplanmıştır. Ölçekten herhangi bir maddenin çıkarılması durumunda Cronbach alfa katsayısının azaldığı görülmektedir. Bu azalmalar ölçekteki tüm maddelerin ölçekte yer alması gerektiği göstermektedir.

Yeni besin korkusu (neofobisi) ölçeği, 10 maddeden oluşan 7 puanlı likert tipinde olup, kesinlikle katılmıyorum (1 puan) ile kesinlikle katılıyorum (7 puan) arasında doğru her bir seçenekte 1'er puan artacak şekilde düzenlenmiş olup toplamda 10-70 puan aralığında değer almaktadır (1, 4, 6, 9 ve 10. sorular ters puanlanmaktadır). Yüksek puanlar yeni besin korkusunu, düşük puanlar yeni besinlerden hoşlanmayı göstermektedir.

Değerlendirme için bireyler toplam puanların ortalama ($\bar{X}$) ve standart sapmasına (S.S) göre üç gruba ayrılmıştır. Yeni besin korkusu toplam ölçek puanı $\bar{X}$ - 1S.S'nın altında olan bireyler yeni besinlerden "hoşlanan/neofilik", $\bar{X} \pm$ 1S.S sınırları arasında olanlar "nötr", $\bar{X}$ + 1S.S'ın üstünde olanlar yeni besin korkusu yüksek olan bireyler "neofobik" olarak değerlendirilmiştir.

3.6. Yeni Yiyeceklere Yaklaşım Ölçeği

Yeni yiyeceklere yaklaşım ölçeği Özgen ve Türkmen tarafından geliştirilmiştir (34). Aynı zamanda geçerlik-güvenirliği de Özgen ve Türkmen tarafından 2018 yılında yapılmıştır. Ölçek toplam 34 maddeden oluşan 20 madde "yenilikçi" ve 14 madde "gelenekçi" olarak iki alt boyutlu, 5'li Likert tipi şeklinde her bir ifade 1=Kesinlikle katılmıyorum ile 5=Kesinlikle katılıyorum şeklinde derecelendirilmiştir.

"Yeni Yiyeceklere Yaklaşım Ölçme Aracının Geçerlenmesine" ilişkin geçerlik ve güvenirlik çalışmasının Cronbach Alpha değeri, "yenilikçi" alt boyutu 0.83 ve "gelenekçi" boyutu 0.73'olarak belirlenmiştir. Ölçekte iki boyut ayrı değerlendirilmekte ve yenilikçi boyutta puan arttıkça 'yenilikçi', gelenekçi boyutta puan arttıkça 'gelenekçi' olarak değerlendirilmektedir (34).

3.7. Verilerin İstatistiksel Olarak Değerlendirilmesi

Çalışmadan elde edilen verilerin istatistiksel analizlerinin yapılması ve tabloların oluşturulması amacıyla SPSS (Statistical Package for Social Sciences) version 25.0 istatistik yazılım programı kullanılmıştır. Ölçümle elde edilen sürekli değişkenler (nicel değişkenler) ortalama, standart sapma, alt ve üst değerleri ile ifade edilmiştir. Kategorik değişkenler (nitel değişkenler) ile elde edilen veriler ise sayı ve yüzde ile özetlenmiştir. Ayrıca, kategorik değişkenlerin değerlendirilmesinde; 5'den küçük beklenen sayı tüm hücrelere oranladığında bu değer %25'den küçükse Pearson Ki-Kare testi; %25 ile %30 arasında ise Likelihood Ki-Kare testi; %30'dan daha yüksekse Fisher Exact Ki-Kare testi kullanılmıştır.

Nicel değişkenlerin karşılaştırılmasında öncelikli olarak parametrik test koşullarının sağlanıp sağlanmadığı araştırılmıştır. Örneklem sayısı 50'nin üzerinde olduğu için Normal Dağılım varsayımı Kolmogorov-Simirnov testi ile incelenmiştir. Nicel iki değişken arasındaki ilişkinin gücü ve yönü, normal dağılım varsayımı sağlandığından "Pearson Korelasyon Analizi" ile araştırılmıştır. Bağımsız iki grubun ortalamalarının

karşılaştırılmasında, normal dağılım varsayımı sağlandığından, "Student t Testi" kullanılmıştır. Bağımsız üç ve daha fazla grubun ortalamalarının karşılaştırılması “Tek Yönlü (faktörlü) Varyans Analizi (ANOVA)/F Testi)” ile değerlendirilmiştir. F testi sonucu istatistiksel olarak önemli fark bulunan gruplarda, farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını saptamak amacıyla “Çoklu Karşılaştırma (Post-Hoc) testlerinden Tukey HSD” testinden yararlanılmıştır. Normal dağılım göstermeyen nicel verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistik olarak Ortanca ve Çeyrek Değerler Arası Fark [ÇDF] verilmiştir. Üçten fazla bağımsız grubun ortancalarının karşılaştırılmasında Kruskal-Wallis Test istatistiğinden yararlanılmıştır. Farklılık bulunduğunda ise farklılığı yaratan grup yada gruplar “Pairwise Comparision Test”lerden yararlanılarak saptanmıştır.

Bağımlı (açıklanan) değişken olarak, yeni besin korkusu, gelenekçi besin yaklaşımı ve yenilikçi besin yaklaşımı alınarak, bağımsız (açıklayan, etkileyen) değişkenler olarak da cinsiyet, yaş, akademik ünvan, yurt dışına çıkma vb. alınarak üç farklı “Çoklu Doğrusal Regresyon Modeli” kurulmuş ve parametre tahminleri yapılmıştır. Tüm regresyon modellerinde bağımsız değişkenler aynı anda modele dahil edilmiştir (Multiple Linear Regression Model- Enter Method). Bütün istatistiksel analizlerde önemlilik düzeyi $p<0.05$ olarak kabul edilmiştir.

4. BULGULAR

4.1. Akademisyenlerin Genel Özellikleri

Çalışmaya, Başkent Üniversitesi Bağlıca Kampüsü'nden 173 kadın (%73.3) ve 63 erkek (%26.7) olmak üzere toplamda 236 yetişkin birey katılmıştır. Akademisyenlerin yaş, medeni durum, gelir durumu, akademik ünvan ve fakülte ile ilgili verilerinin cinsiyete göre dağılımı Tablo 4.1.1'de gösterilmiştir.

Akademisyenlerin yaş ortalaması kadınlarda 37.9 ± 11.03, erkeklerde 40.8± 14.76 yıl olarak belirlenmiştir. Bireylerin %42.8'inin 33 yaş ve altında, %29.7'sinin 33-43 yaş aralığında, %27.5'inin ise 43 yaş üstünde olduğu görülmektedir. Yaş gruplarına göre cinsiyet dağılımı arasındaki fark istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır ($p>0.05$).

Akademisyenlerin medeni durumları incelendiğinde; %59.3'ünün evli, %40.7'sinin bekâr olduğu saptanmıştır. Medeni duruma göre cinsiyet dağılımı arasındaki fark istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır ($p>0.05$).

Akademisyenlerin gelir durumları incelendiğinde; %22.9'unun 3500 TL ve altında, %25'inin 3500 – 5000 TL arasında, %31.8'inin 5000-7000 TL arasında ve %20.3'ünün 7000 TL üzerinde geliri olduğu saptanmıştır. Gelir durumu ve cinsiyet arasındaki farklılık istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır ($p>0.05$).

Akademisyenlerin akademik ünvanları incelendiğinde ise; %27.1'inin (kadınların %25.5'inin, erkeklerin %31.7'sinin) profesör ve doçent doktor, %28.4'ünün (kadınların %30.6'sının, erkeklerin %22.2'sinin) doktor öğretim üyesi, %44.5'inin (kadınların %43.9'unun, erkeklerin %46.1'inin) öğretim ve araştırma görevlisi olduğu saptanmıştır. Akademik ünvan ile cinsiyet arasındaki ilişki istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır ($p>0.05$).

Akademisyenlerin fakültelere dağılımları incelendiğinde; %24.6'sının (kadınların %30.6'sının, erkeklerin %7.9'unun) Sağlık Bilimleri, %7,6'sının (kadınların %10.4'ünün, erkeklerin hiçbirinin) Diş Hekimliği, %9.3'ünün (kadınların %10.4'ünün, erkeklerin %6.3'ünün) Güzel Sanatlar, %8.1'inin (kadınların %6.9'unun, erkeklerin %11.1'inin) Tıp, %13.1'inin (kadınların%12.1'inin, erkeklerin%15.9'unun) Eğitim Bilimleri, %4.2'sinin (kadınların %2,9'unun, erkeklerin %7.9'unun) İletişim, %4.2'sinin (kadınların%5.2'sinin, erkeklerin %6.3'ünün) İktisadi ve İdari Bilimler, %15.3'ünün (kadınların %14.5'inin,

erkeklerin %17.5'inin) Fen-Edebiyat, %8.1'inin (kadınların %4.6'sının, erkekleri %17.5'inin) Mühendislik, %3.8'inin (kadınların%1.7'sinin, erkeklerin %9.5'inin) Ticari Bilimler, %0.4'ünün (kadınların %0.7'sinin, erkeklerin hiçbirinin) Hukuk fakültelerinden olduğu belirlenmiştir. Fakültelere göre cinsiyet dağılımları arasındaki farklılık istatistiksel olarak önemli bulunmuştur ($p<0.01$).

Tablo 4.1.1. Akademisyenlerin demografik özelliklerinin cinsiyete göre dağılımı

DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER	Kadın (n: 173)		Erkek (n: 63)		Toplam (n: 236)			
	S	%	S	%	S	%	χ^2	p
Yaş								
33 yaş ve altı	75	43.4	26	41.3	101	42.8		
33 -43 arası	55	31.8	15	23.8	70	29.7	2.738[#]	0.254
43 yaş üstü	43	24.8	22	34.9	65	27.5		
Yaş, yıl ($\bar{x}$ ±SS)	37.9±11.03		40.8±14.76				t = -1.367	0.175
Medeni durum								
Evli	102	59.0	38	60.3	140	59.3		
Bekar	71	41.0	25	39.7	96	40.7	0.035[#]	0.851
Gelir Durumu								
3500 TL ve altı	34	19.7	20	31.7	54	22.9		
3500-5000 TL arası	47	27.2	12	19.1	59	25.0		
5000 – 7000 TL arası	57	32.9	18	28.6	75	31.8	4.452[#]	0.217
7000 TL üzeri	35	20.2	13	20.6	48	20.3		
Akademik Ünvan								
Profesör ve Doçent Doktor	44	25.5	20	31.7	64	27.1		
Doktor Öğretim Üyesi	53	30.6	14	22.2	67	28.4		
Öğretim ve Araştırma							1.876[#]	0.391
Görevlisi	76	43.9	29	64.1	105	44.5		
Fakülte								
Sağlık Bilimleri	53	30.6	5	7.9	58	24.6		
Diş Hekimliği	18	10.4	-	-	18	7.6		
Güzel Sanatlar	18	10.4	4	6.3	22	9.3		
Tıp	12	6.9	7	11.2	19	8.1		
Eğitim	21	12.1	10	15.9	31	13.1	43.385[##]	**<0.01***
İletişim	5	2.9	5	7.9	10	4.2		
İİBF	9	5.2	4	6.3	13	5.5		
Fen- Edebiyat	25	14.5	11	17.5	36	15.3		
Mühendislik	8	4.6	11	17.5	19	8.1		
Ticari Bilimler	3	1.7	6	9.5	9	3.8		
Hukuk	1	0.7	-	-	1	0.4		

[#] Pearson ki-kare testi

[##] Likelihood ratio ki-kare testi

* p<0.01

4.2. Akademisyenlerin Yurt Dışına Çıkma ve Besin Seçimlerine Yönelik Genel Özellikleri

Çalışma kapsamında, akademisyenlerin yurt dışına çıkma ve besin seçimlerine yönelik genel özelliklerinin cinsiyete göre dağılımını gösteren veriler Tablo 4.2.1'de gösterilmiştir.

Akademisyenlerin yurt dışına çıkma durumları incelendiğinde, cinsiyet ayırımı yapmadan değerlendirildiğinde %86.4'ünün yurt dışına çıkmış olduğu görülmektedir. Kadınların %88.4'ünün, erkeklerin ise %81.0'inin yurt dışına çıkmış olduğu görülmektedir. Yurt dışına çıkma durumu ve cinsiyet arasındaki ilişki istatistiksel olarak önemlilik bulunmamıştır ($p>0.05$).

Akademisyenlerin yurt dışına çıkma amaçları incelendiğinde, %47.4'ünün akademik/eğitim amaçlı, %37.3'ünün genel kültür amaçlı, %15.2'sinin ise yakın çevre ziyareti amaçlı yurt dışına çıktığı görülmektedir. Yurt dışına çıkma amaçlarının cinsiyete göre çok yakın oranlar gösterdiği saptanmıştır.

Akademisyenlerin yurt dışında besin seçimi yapma durumu incelendiğinde, %54.2'sinin yurt dışında besin seçimi yaptığı görülmektedir. Yurt dışında besin seçimi yapmada kadınlar erkeklere göre çok az daha yüksek oranda seçim yaptıklarını ifade etmişlerdir (sırasıyla, %54.9, %52.4). Bu farklılık istatistiksel olarak önemlilik bulunmamıştır ($p>0.05$).

Akademisyenlerin yurt dışında besin seçimi yapma nedenleri incelendiğinde, %9.3'ünün dini inanç nedeniyle, %8.5'inin yurt dışındaki besinlerin içeriğini beğenmeme veya bilmeme nedeniyle, %6.5'inin ön yargı nedeniyle, %22.3'ünün damak tadına uymaması nedeniyle, %24.4'ünün sağlık nedeniyle, %5.9'unun o yöreye özgü besinleri yemek istemesi nedeniyle, %7.3'ünün domuz eti nedeniyle, %5.3'ünün alışkanlıklarından vazgeçememesi nedeniyle ve %10.5'inin de diğer nedenlerle yurt dışında besin seçimi yaptıkları görülmektedir. Bu oranlar cinsiyete göre incelendiğinde özellikle damak tadı nedeniyle besin seçimi yapan erkeklerin sıklığı (%32.5) kadınlardan (%18.8) oldukça yüksek bulunmuştur.

Tablo 4.2.1. Akademisyenlerin yurt dışına çıkma ve besin seçimlerine yönelik genel özelliklerinin cinsiyete göre dağılımları

GENEL ÖZELLİKLER	Kadın (n:173)		Erkek (n:63)		Toplam (n:236)			
	S	%	S	%	S	%	χ^2	p
Yurt Dışına Çıkma Durumu								
Evet	153	88.4	51	81.0	204	86.4		
Hayır	20	11.6	12	19.0	32	13.6	2.209#	0.137
Yurt Dışına Çıkma Amaçları* (n=375)								
Akademik/Eğitim	137	46.9	41	49.4	178	47.4		
Genel Kültür	110	37.7	30	36.1	140	37.3		
Yakın Çevre Ziyareti	45	15.4	12	14.5	57	15.2		
Yurt Dışında Besin Seçimi Yapma Durumu								
Evet	95	54.9	33	52.4	128	54.2		
Hayır	78	45.1	30	47.6	108	45.8	0.119#	0.730
Yurt Dışında Besin Seçimi Yapma Nedenleri* (n=152)								
Dini inanç	10	8.9	4	10.0	14	9.3		
İçerik	13	11.6	0	0	13	8.5		
Önyargı/güvensiz	8	7.1	2	5.0	10	6.5		
Damak Tadı	21	18.8	13	32.5	34	22.3		
Sağlık	26	23.2	11	27.5	37	24.4		
Yöreye Özgü Yeme İsteği	6	5.4	3	7.5	9	5.9		
Domuz Eti	8	7.1	3	7.5	11	7.3		
Alışkanlıklardan vazgeçememe	7	6.3	1	2.5	8	5.3		
Diğer	13	11.6	3	7.5	16	10.5		

* Çoklu cevaba göre yüzdeler verilmiştir # Pearson ki-kare testi

4.3. Akademisyenlerin Tükettikleri veya Tüketmedikleri Besinlerle İlgili Özellikleri

Akademisyenlerin tükettikleri ya da tüketmedikleri besinlere yönelik bazı özelliklerinin cinsiyete göre dağılımı Tablo 4.3.1'de verilmiştir.

Akademisyenlerin yaşanılan bir olayla ilgili besin/besinleri tüketmeme durumu incelendiğinde; kadınların %38.7'sinin, erkeklerin ise %44.4'ünün yaşanılan bir olayla ilgili olarak besin tüketmedikleri görülmektedir. Bu durum cinsiyet ayrımı yapılmadan toplamda değerlendirildiğinde ise %40.3 olarak bulunmuştur. Yaşanılan bir olayla ilgili besin tüketmeme durumu ile cinsiyet arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Besin/besinleri tüketmeyen akademisyenlerin neden tüketmedikleri incelendiğinde, %7.5'inin çocukken zorlama nedeniyle, %31.1'inin besinle ilgili kötü anıya sahip olma nedeniyle, %34.5'inin tadını sevmeme nedeniyle, %26.9'unun ise besin alerjisi nedeniyle besin/besinleri tüketmediği görülmektedir. Özellikle besin alerjisi nedeniyle besin tüketmeme kadınlarda erkeklere göre daha yüksek oranda olduğu görülmüştür (Sırasıyla, %32.6; %12.1). Erkekler ise daha yüksek oranda tadını sevmeme nedeniyle kadınlara göre besini tüketmemektedir (Sırasıyla, %51.5; %27.9).

Akademisyenlerin tükettikleri besinlerin kendi kültürlerinden olmasını önemseme durumları incelendiğinde ise, kadınların %30.1'inin, erkeklerin ise %34.9'unun önemsediği görülmektedir. Katılımcıların tamamına bakıldığında ise %31.4'ünün tüketilen besinlerin kendi kültüründen olmasını önemsediği görülmektedir. Tüketilen besinin kendi kültüründen olmasını önemseme durumu ve cinsiyet arasındaki ilişki istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tanısı konulmuş alerjisi olma durumu %9.3 olarak görülmektedir. Kadınların %11.6'sının, erkeklerin ise %3.2'sinin tanısı konulmuş alerjisi olduğu görülmektedir. Cinsiyet ile arasındaki ilişki istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 4.3.1. Akademisyenlerin tükettikleri/tüketmedikleri besinlerle ilgili özelliklerinin cinsiyete göre dağılımları

BESİNLERLE İLGİLİ ÖZELLİKLER	Kadın (n:173)		Erkek (n:63)		Toplam (n:236)		χ^2	p
	S	%	S	%	S	%		
Yaşanılan Bir Olayla İlgili Besin/Besinleri Tüketmeme Durumu								
Var	67	38.7	28	44.4	95	40.3		
Yok	106	61.3	35	55.6	141	59.7	**0.627**[#]	**0.428**
Besin/Besinleri tüketmeme nedenleri* (n:119)								
Çocukken Zorlama	6	6.9	3	9.1	9	7.5		
Besinle İlgili Kötü Anıya Sahip Olma	28	32.6	9	27.3	37	31.1		
Tadını Sevmeme	24	27.9	17	51.5	41	34.5		
Besin Alerjisi	28	32.6	4	12.1	32	26.9		
Tüketilen Besinin Kendi Kültüründen Olmasını Önemseme Durumu								
Var	52	30.1	22	34.9	74	31.4		
Yok	121	69.9	41	65.1	162	68.6	**0.507**[#]	**0.476**
Tanısı Konulmuş Alerjisi Olma Durumu								
Var	20	11.6	2	3.2	22	9.3		
Yok	153	88.4	61	96.8	214	90.7	**3.842**[#]	**0.051**

* Çoklu cevaba göre yüzdeler verilmiştir [#] Pearson ki-kare testi

4.4. Akademisyenlerin Beden Kütle İndeksi (BKI) Dağılımı

Tablo 4.4.1'de akademisyenlerin cinsiyetlerine göre BKİ değerlerinin dağılımları gösterilmektedir.

Kadın ve erkek katılımcıların BKİ değerleri ayrı ayrı incelenip en yüksek oranlara bakıldığında; kadın katılımcıların %72.8'inin, erkek katılımcıların ise %44.4'ünün normal BKİ'de olduğu görülmektedir. Cinsiyet ile BKİ değerleri arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (p<0.001) (Tablo 4.4.1).

Çalışmaya katılan bireylerin BKİ ortalamaları incelendiğinde; kadınların BKİ ortalaması 23.1±3.13, erkeklerin BKİ ortalaması ise 26.2±5.56 kg/m^2'dir

Tablo 4.4.1. Akademisyenlerin beden kütle indeksi (BKI) dağılımı

	Kadın		**Erkek**		**Toplam**			
	(n:173)		(n:63)		(n:236)			
BKİ	**S**	**%**	**S**	**%**	**S**	**%**	**χ^2**	**p**
Zayıf	7	4.0	1	1.6	8	3.4		
Normal	126	72.8	28	44.4	154	65.2	**21.188#**	**p<0.001**
Hafif Şişman	34	19.7	25	39.7	59	25.0		
Obez	6	3.5	9	14.3	15	6.4		
BKI(kg/m^2)(χ±SS)	23.1±3.13		26.2±5.56		t = -4.207		**p<0.001**	

#Likelihood kikare testi

4.5. Akademisyenlerin Beslenme Alışkanlıklarının Değerlendirilmesi

Akademisyenlerin beslenme alışkanlıklarının cinsiyete göre değerlendirilmesi Tablo 4.5.1'de verilmiştir.

Ana öğün sayıları incelendiğinde; cinsiyet ayırmaksızın toplamda değerlendirildiğinde katılımcıların %3'ünün bir ana öğün, %26.2'sinin iki ana öğün ve %70.8'inin ise üç ana öğün tükettiği saptanmıştır. Cinsiyetlerdeki en yüksek oranlara bakıldığında ise kadınların %74.6'sı, erkeklerin %60.3'ü olmak üzere her iki cinsiyette de çoğunlukla üç ana öğün tüketildiği görülmektedir. Ana öğün sayısı ve cinsiyet arasındaki ilişki istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır ($p>0.05$). Ana öğün sayısının kadınlardaki ortalaması 2.7±0.51, erkeklerdeki ortalaması ise 2.6±0.56 olarak bulunmuştur.

Ara öğün sayısı toplam katılımcılar bazında değerlendirildiğinde; %44.3'ünün bir ara öğün, %35.2'sinin iki ara öğün, %15.3'ünün üç ara öğün, %3.4'ünün dört ara öğün, %1.7'sinin beş ara öğün tükettiği görülmektedir. Cinsiyetlerdeki en yüksek oranlara bakıldığında ise kadınların %41.0'i, erkeklerin %54.8'i olmak üzere her iki cinsiyette de çoğunlukla bir ara öğün tüketildiği görülmektedir. Ara öğün sayısı ve cinsiyet arasındaki ilişki istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır ($p>0.05$). Ara öğün sayısının kadınlardaki ortalaması 1.9±0.89, erkeklerdeki ortalaması 1.8±0.71 olarak bulunmuştur.

Akademisyenlerin öğün saatlerinin düzenli olup olmadığı incelendiğinde; %67.4'ünün öğün saatlerinin düzenli olduğu görülmektedir. Cinsiyetlere göre bakıldığında ise kadınların %71.1'inin ve erkeklerin %57.1'inin öğün saatlerinin düzenli olduğu görülmektedir. Kadınların öğün saatlerinin düzenli olma durumu daha yüksek olarak saptanmıştır. Öğün saatlerindeki düzen ile cinsiyet arasındaki farklılık istatistiksel olarak önemli bulunmuştur ($p<0.05$).

Dışarıda yemek yeme sıklıkları toplam katılımcı bazında incelendiğinde; %3.0'ünün her gün, %4.2'sinin haftada 5-6 gün, %19.1'inin haftada 3-4 gün, %67.8'inin haftada 1-2 gün dışarıda yemek yediği, %5.9'unun hiç dışarıda yemek yemediği görülmektedir. Cinsiyetlerdeki en yüksek oranlara bakıldığında ise kadınların %71.2'si, erkeklerin %58.7'si olmak üzere her iki cinsiyette de çoğunlukla haftada 1-2 gün dışarıda yemek yenildiği görülmektedir. Dışarıda yemek yeme sıklığı ve cinsiyet arasındaki ilişki istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır ($p>0.05$).

Akademisyenlerin kendi iştah durumu değerlendirmeleri incelendiğinde, %58.9'unun kendi iştah durumunu iyi, %39.0'unun kendi iştah durumunu orta, %2.1'inin ise kendi iştah durumunu kötü olarak değerlendirdiği görülmektedir. Her iki cinsiyet de incelenip en yüksek oranlara bakıldığında ise kadınların %57.8'inin, erkeklerin %61.9'unun kendi iştah durumlarını iyi olarak değerlendirdikleri görülmektedir. Cinsiyete göre iştah durumları dağılımları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 4.5.1. Akademisyenlerin beslenme alışkanlıklarının değerlendirilmesi

BESLENME ALIŞKANLIKLARI	Kadın (n:173)		Erkek (n:63)		Toplam (n:236)			
	S	%	S	%	S	%	χ^2	p
Ana Öğün sayısı								
1 öğün	5	2.9	2	3.2	7	3.0		
2 öğün	39	22.5	23	36.5	62	26.2	4.766[#]	0.092
3 öğün	129	74.6	38	60.3	167	70.8		
Ana öğün sayısı (x ±SS)	2.7±0.51		2.6±0.56		t = 1.804		p = 0.074	
Ara öğün sayısı								
1 öğün	55	41.0	23	54.7	78	44.3		
2 öğün	52	38.8	10	23.8	62	35.3		
3 öğün	21	15.7	6	14.3	27	15.3	4.502[###]	0.299
4 öğün	4	3.0	2	4.8	6	3.4		
5 öğün	2	1.5	1	2.4	3	1.7		
Ara öğün sayısı (x ±SS)	1.9±0.89		1.8±0.71		t = 0.540		p = 0.590	
Öğün Saatleri								
Düzenli	123	71.1	36	57.1	159	67.4	4.092[#]	0.043*
Düzensiz	50	28.9	27	42.9	77	32.6		
Dışarıda Ortalama Yemek Yeme Sıklığı								
Hergün	4	2.3	3	4.8	7	3.0		
Haftada 5-6 gün	7	4.0	3	4.8	20	4.2		
Haftada 3-4 gün	32	18.5	13	20.6	45	19.1	5.514[##]	0.238
Haftada 1-2 gün	123	71.2	37	58.7	160	67.8		
Hiç	7	4.0	7	11.1	14	5.9		
Kendi İştah Durumu Değerlendirmesi								
İyi	100	57.8	39	61.9	139	58.9		
Orta	70	40.5	22	34.9	92	39.0	1.196[##]	0.595
Kötü	3	1.7	2	3.2	5	2.1		

[#]Pearson kikare testi [##]Likelihood ratio kikare testi [###]Fisher's exact kikare testi

*p<0.05

4.6. Akademisyenlerin Yeni Besin Korkusu (YBK) Ölçek Puanları

Çalışmaya katılan bireylere uygulanan yeni besin korkusu ölçeğinden elde edilen istatistiksel değerlendirmeler Tablo 4.6.1'de gösterilmiştir.

Bu çalışmaya katılan akademisyenler ölçekten minimum 10, maksimum 70 puan ve ortalama 32.7±12.26 puan almışlardır.

Tablo 4.6.1. Akademisyenlerin yeni besin korkusu ölçek puanları

YENİ BESİN KORKUSU (YBK) ÖLÇEK MADDELERİ	**ALT**	**ÜST**	$\bar{X}$**±SS**
Sürekli Yeni Ve Farklı Besinler Denerim.	1	7	3.4±1.85
Yeni Besinlere Güvenmem.	1	7	3.1±1.63
İçerisinde Ne Olduğunu Bilmediğim Bir Besini Denemem.	1	7	4.7±2.01
Farklı Ülkelerin Besinlerini Severim.	1	7	2.6±1.55
Farklı Ülkelerin Besinlerini Tüketmek Çok Tuhaf Gelir.	1	7	2.6±1.65
Yemekli Davetlerde Yeni Bir Besin Denerim.	1	7	2.8±1.66
Daha Önce Hiç Tüketmediğim Besinleri Tüketmekten Korkarım.	1	7	3.1±1.98
Tüketeceğim Besinler Konusunda Çok Seçiciyim.	1	7	3.8±1.98
Neredeyse Her Şeyi Yerim.	1	7	3.8±2.17
Farklı Ülkelerin Restoranlarını Denemeyi Severim.	1	7	2.5±1.60
Toplam YBK ölçek puanı	10	70	32.7±12.26

4.7. Akademisyenlerin Demografik Özelliklerine Göre Yeni Besin Korkusu Ölçek Puanının Değerlendirilmesi

Tablo 4.7.1'de akademisyenlerin demografik özelliklerine göre yeni besin korkusu ölçek puanlarının değerlendirilmesi; alt-üst değerleri, ölçek toplam puanları ve test istatistiği değerleri gösterilmektedir.

Cinsiyete göre incelendiğinde; YBK toplam puanı, kadınlarda 32.7±12.22, erkeklerde ise 32.7±12.48 olarak saptanmıştır. İki gruptaki değerlerin birbirine yakın olduğu görülmektedir. Cinsiyet ve YBK arasındaki ilişki istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır ($p>0.05$).

Akademisyenlerin yaş gruplarına göre incelendiğinde; YBK toplam puanı, 33 yaş ve altında 32.1±11.53, 33-43 yaş aralığında 34.0±12.51, 43 yaş üstünde ise 32.3±13.16 olarak saptanmıştır. Yaş grupları arasındaki puanların birbirine yakın değerlerde olduğu görülmektedir. Yaş ve YBK arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Medeni durum ile YBK ölçek puanına bakıldığında; YBK toplam puanı, evli olanlarda 33.0±12.31, bekâr olanlarda 32.4±12.25 olarak saptanmıştır. Evli ve bekâr grup arasındaki puan ortalamalarının da birbirine yakın değerlerde olduğu görülmektedir. Medeni durum ve YBK arasındaki ilişki istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır ($p>0.05$).

Gelir durumu ile YBK puanı incelendiğinde; YBK toplam puanı, gelir durumu 3500 TL ve altı olanlarda 34.1±13.07, 3500-5000 TL arası olanlarda 31.6±10.90, 5000-7000 TL arası olanların 32.8±23.36 ve 7000 TL üstü olanların 32.5±12.96 olarak saptanmıştır. Bütün grupların YBK toplam puanlarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Gelir durumu ve YBK arasındaki ilişki istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır ($p>0.05$).

Akademik ünvan ile YBK puanı incelendiğinde; YBK toplam puanı, profesör ve doçent doktor olanlarda 32.7±12.67, doktor öğretim üyesi olanlarda 31.2±12.52, öğretim ve araştırma görevlisi olanlarda 33.7±12.26 olarak saptanmıştır. Bütün grupların YBK toplam puanlarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Akademik ünvan ve YBK arasındaki ilişki istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 4.7.1. Akademisyenlerin demografik özelliklerine göre yeni besin korkusu ölçek puanının değerlendirilmesi

Demografik özellikler	YBK puanı				
	Alt	Üst	$\bar{X}$ ±SS	Test istatistiği	p
Cinsiyet					
Kadın	11	70	32.7±12.22	t = -0.007	0.994
Erkek	11	70	32.7±12.48		
Yaş (yıl)					
33 ve altı	11	60	32.1±11.53		
34 -43	11	61	34.0±12.51	F = 0.502	0.606
44 ve üstü	12	70	32.3±13.16		
Medeni durum					
Evli	11	61	33.0±12.31	t = 0.348	0.728
Bekâr	11	70	32.4±12.25		
Gelir Durumu					
3500 TL ve altı	11	60	34.1±13.07		
3500-5000 TL	11	56	31.6±10.90	F = 0.397	0.755
5000 – 7000 TL	12	61	32.8±23.36		
7000 TL üzeri	11	70	32.5±12.96		
Akademik Ünvan					
Profesör ve Doçent					
Doktor	12	70	32.7±12.67		
Doktor Öğretim Üyesi	11	61	31.2±12.52	F = 0.811	0.446
Öğretim ve Araştırma Görevlisi	11	70	33.7±12.26		

4.8. Akademisyenlerin Genel Özelliklerine Göre Yeni Besin Korkusu (YBK) Ölçek Puanının Değerlendirilmesi

Akademisyenlerin genel özelliklerine göre YBK ölçek puanı değerlendirmesi; alt-üst değerleri, ölçek toplam puanları ve test istatistiği değerleri tablo 4.8.1'de gösterilmektedir.

Yurt dışına çıkma durumu ile YBK puanı değerlendirildiğinde; YBK toplam puanı, yurt dışına çıkanlarda 32.1±12.14, yurt dışına çıkmayanlarda ise 36.5±12.52 olarak saptanmıştır. Yurt dışına çıkmayanların yeni besin korkusu puanının çıkanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir ve bu yükseklik istatistiksel olarak önemli bulunmuştur ($p<0.05$).

Yurt dışında besin seçimi yapma durumu ile YBK puanı incelendiğinde; YBK toplam puanı, yurt dışında besin seçimi yapanlarda 36.4±11.59, yurt dışında besin seçimi yapmayanlarda 28.4±11.64 olarak bulunmuştur. Yurt dışında besin seçimi yapanların toplam puanının yapmayanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Aralarındaki bu puan farkı istatistiksel olarak önemli bulunmuştur ($p<0.001$).

Yaşanılan bir olayla ilgili besin/besinleri tüketmeme durumu ile YBK puanı incelendiğinde; YBK toplam puanı, yaşanılan bir olayla ilgili besin/besinleri tüketmeme durumu olanlarda 33.2±12.15, olmayanlarda 32.4±12.37 olarak bulunmuştur. İki grubun da toplam puanının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Yaşanılan bir olayla ilgili besin/besinleri tüketmeme durumu ile YBK arasındaki puan farkı istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tüketilen besinin kendi kültüründen olmasını önemseme durumu ile YBK puanı incelendiğinde; YBK toplam puanı ortalaması, tüketilen besinin kendi kültüründen olmasını önemseme durumu olanlarda 41.0±10.94, olmayanlarda ise 28.9±10.90 olarak bulunmuştur. Tüketilen besinin kendi kültüründen olmasını önemseyenlerin ortalama puanının önemsemeyenlere göre daha yüksek olduğu görülmektedir ve bu puan farkı istatistiksel olarak önemli bulunmuştur ($p<0.001$).

Tablo 4.8.1. Akademisyenlerin genel özelliklerine göre yeni besin korkusu (YBK) ölçek puanının değerlendirilmesi

GENEL ÖZELLİKLER	*YBK puanı*				
	Alt	**Üst**	$\bar{X}$ **±SS**	**t değeri**	**p**
Yurt Dışına Çıkma Durumu					
Evet	11	70	32.1±12.14	-1.900	**0.039***
Hayır	12	58	36.5±12.52		
Yurt Dışında Besin Seçimi Yapma Durumu					
Evet	13	70	36.4±11.59	5.282	**<0.001***
Hayır	11	59	28.4±11.64		
Yaşanılan Bir Olayla İlgili Besin/Besinleri Tüketmeme Durumumu					
Var	11	61	33.2±12.15	0.470	0.639
Yok	11	70	32.4±12.37		
Tüketilen besinin kendi kültüründen olmasını önemseme durumu					
Var	18	70	41.0±10.94	7.901	**<0.001***
Yok	11	61	28.9±10.90		

*p<0.05

4.9. Akademisyenlerin BKI ve Genel Beslenme Alışkanlıklarına Göre Yeni Besin Korkusu (YBK) Ölçek Puanının Değerlendirilmesi

Akademisyenlerin BKI, ana-ara öğün sayısı, dışarıda yemek yeme sıklığı, kendi iştah durumu özellikleri ile YBK ölçek puanının değerlendirilmesi Tablo 4.9.1'de gösterilmiştir.

BKI ile YBK ölçek puanı incelendiğinde; zayıf, normal, hafif şişman ve obez olanların ortanca değerleri sırasıyla 36, 32, 33, 33 olarak saptanmıştır. BKI grupları arasında yeni besin korkusu puanı ortancaları arasında istatistiksel olarak önemli bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$).

Ana öğün sayısı ile YBK ölçek puanı incelendiğinde; ana öğün sayısı 1 öğün, 2 öğün, 3 öğün tüketenlerin ortanca değerleri sırasıyla 27, 33, 32 olarak saptanmıştır. Öğün sayısı ile yeni besin korkusu puanı arasında istatistiksel olarak önemli bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$).

Ara öğün sayısı ile YBK ölçek puanını incelendiğinde; ara öğün sayısı 1 öğün, 2 öğün, 3 öğün, 4 öğün, 5 öğün tüketenlerin ortanca değerleri sırasıyla 30.5, 33, 38, 29,5, 13 olarak saptanmıştır. Ara öğün sayısı ile yeni besin korkusu puanı arasında istatistiksel olarak önemli bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$).

Akademisyenlerin dışarıda yemek yeme sıklığı YBK ölçek puanını incelendiğinde; dışarıda yemek yeme sıklığı her gün, haftada 5-6 gün, haftada 3-4 gün, haftada 1-2 gün ve hiç olanların ortanca değerleri sırasıyla 38, 33, 29, 33 31.5 olarak saptanmıştır. Dışarıda yemek yeme sıklığı ile yeni besin korkusu puanı arasında istatistiksel olarak önemli bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$).

Akademisyenlerin kendi iştah durumu değerlendirmeleri ve YBK ölçek puanını incelendiğinde; kendi iştah durumunu iyi, orta ve iyi olarak değerlendirenlerin ortanca değerleri sırasıyla 30, 35, 35 olarak saptanmıştır. Kendi iştah durumu değerlendirmesi ile yeni besin korkusu puanı arasında istatistiksel olarak önemli farklılıklar bulunmuştur ($p=0.026$) ve bu farklılığı yaratan grupların kendi iştah durumunu iyi ve orta olarak değerlendirenler olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4.9.1. Akademisyenlerin BKI ve genel beslenme alışkanlıklarına göre yeni besin korkusu (YBK) ölçek puanının değerlendirilmesi

BKI ve Genel Beslenme Alışkanlıkları	YBK puanı			
	Alt	Üst	Ortanca[ÇDF]	P[#]
BKI				
Zayıf	20	61	36[29.5]	
Normal	11	61	32[15.25]	
Hafif Şişman	11	70	33[18]	0.617
Obez	13	52	33[25]	
Ana Öğün sayısı				
1 öğün	11	34	27[21]	
2 öğün	12	61	33[20.25]	0.116
3 öğün	11	70	32[18]	
Ara öğün sayısı				
1 öğün	11	52	30.5[15.25]	
2 öğün	12	60	33[20.25]	
3 öğün	13	61	38[18]	0.740
4 öğün	17	49	29.5[27.5]	
5 öğün	13	33	13[20]	
Dışarıda Ortalama Yemek Yeme Sıklığı				
Hergün	17	48	38[23]	
Haftada 5-6 gün	11	61	33[20.5]	
Haftada 3-4 gün	11	58	29[18.5]	0.482
Haftada 1-2 gün	11	70	33[19.5]	
Hiç	18	61	31.5[14.75]	
Kendi İştah Durumu Değerlendirmesi				
İyi	11	70	30[19][a]	
Orta	12	61	35[14][b]	**0.026**[Ø]
Kötü	22	45	35[16][a.b]	

* $p<0.05$

[#] Kruskal-Wallis Test analizi

[Ø] Çoklu karşılaştırma testi sonucu farklı harfli olan gruplar istatistiksel olarak önemliliği yaratanlardır.

4.10. Akademisyenlerin Bazı Özelliklerine Göre Yeni Besin Korkusu (YBK) Düzeyleri

Akademisyenlerin bazı özelliklerine göre yeni besin korkusu düzeyleri; neofilik, nötr veya neofobik olma durumları Tablo 4.10.1'de gösterilmiştir.

Çalışmaya katılan 236 akademisyenin 46'sı neofilik, 150'si nötr, 40'ise neofobik olarak bulunmuştur.

Akademisyenlerin cinsiyetleri ile yeni YBK düzeyleri incelendiğinde; neofobik olanların %67'5'i kadın, %32.5'i erkek, nötr olanların %76'sı kadın, %24'ü erkek, neofilik olanların ise %69.6'sı kadın, %30.4'ü erkek olarak görülmektedir. Cinsiyet ile yeni besin korkusu düzeyleri arasındaki ilişki istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır ($p>0.05$).

Yaş ile YBK düzeyleri incelendiğinde; yaş gruplarına ayrı ayrı bakılıp en yüksek oranlar değerlendirildiğinde, neofilik olanların %45.7'sinin 33 yaş ve altında olanlar, nötr olanların %46'sının 33 yaş ve altında olanlar, neofobik olanların ise %40'ının 33-43 yaş arasında olanlar olduğu saptanmıştır. Yaş ile yeni besin korkusu düzeyleri arasındaki ilişki istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır ($p>0.05$).

Gelir durumu ile YBK düzeyleri incelendiğinde; gelir durumları ayrı ayrı bakılıp en yüksek oranlar değerlendirildiğinde, neofilik olanların %28.3'ünün, nötr olanların %32.0'sinin, neofobik olanların da %35'inin 5000-7000 TL arası grupta olduğu görülmektedir. Gelir durumu ve yeni besin korkusu düzeyleri arasındaki ilişki istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır ($p>0.05$).

Akademik ünvan ile YBK düzeyleri incelendiğine; akademik ünvanlar ayrı ayrı bakılıp en yüksek oranla değerlendirildiğinde, neofilik olanların %41.3'ünün, nötr olanların %46.7'sinin, neofobik olanarın ise %40.0'ının öğretim ve araştırma görevlisi olduğu görülmektedir. Akamdemik ünvan ve yeni besin korku düzeyleri arasındaki ilişki istatistiksel olarak nemli bulunmamıştır ($p>0.05$)

Yurt dışına çıkma durumu ile YBK düzeyleri incelendiğine; neofilik olanların %89.1'inin, nötr olanların %87.3'ünün, neofobik olanların ise %80.0'inin yurt dışına çıkanlar olduğu görülmektedir. Yurt dışına çıkma durumu ve yeni besin korkusu düzeyleri arasındaki ilişki istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır ($p>0.05$).

Yurt dışında besin seçimi yapma durumu ile YBK düzeyleri incelendiğinde; neofilik olanların %71.7'sinin yurt dışında besin seçimi yapmadığı, nötr olanların %57.3'ünün yurt

dışında besin seçimi yaptığı, neofobik olanların ise %72.5'inin yurt dışında besin seçimi yaptığı görülmektedir. Neofobik olanların daha yüksek oranda yurt dışında besin seçimi yapanlar, neofilik olanların ise daha yüksek oranda yurt dışında besin seçimi yapmayanlar olduğu saptanmıştır ve bu oranlar arasındaki farklılık istatistiksel olarak önemli bulunmuştur ($p<0.001$).

Yaşanılan bir olay ile ilgili besin/besinleri tüketmeme durumu ile YBK düzeyleri incelendiğinde; neofilik olanların %65.2'sinin, nötr olanların %56.7'sinin, neofobik olanların ise %65'inin bir olay yaşamadığı görülmektedir. Yaşanılan bir olayla ilgili besin/besinleri tüketmeme durumu ile yeni besin korkusu düzeyleri arasındaki ilişki istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tüketilen besinin kendi kültüründen olmasını önemseme durumu ile YBK düzeyleri incelendiğinde; neofilik olanların %93.5'inin, nötr olanların %71.3'ünün, neofobik olanların ise %70.0'inin tüketilen besinin kendi kültüründen olmasını önemsemediği görülmüştür. Neofilik olanlardaki tüketilen besinin kendi kültüründen olmasını önemsememe durumu ile yeni besin korkusu düzeyleri arasındaki ilişki istatistiksel olarak önemli bulunmuştur ($p<0.001$).

Akademisyenlerin tanısı konulmuş alerjisi olma durumu ile YBK düzeyleri incelendiğinde; neofilik olanların %93.5'inin, nötr olanların %90.7'sinin, neofobik olanların ise %87.5'inin tanısı konulmuş alerji durumlarının olmadığı görülmektedir. Tanısı konulmuş alerji durumu ve yeni besin korkusu düzeyleri arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 4.10.1. Akademisyenlerin bazı özelliklerine göre yeni besin korkusu (YBK) düzeylerinin dağılımı

Özellikler	Neofilik (n=46)		Nötr (n=150)		Neofobik (n=40)		p
	S	%	S	%	S	%	
Cinsiyet							
Kadın	32	69.6	114	76.0	27	67.5	0.455
Erkek	14	30.4	36	24.0	13	32.5	
Yaş(yıl)							
33 yaş ve altı	21	45.7	69	46.0	11	27.5	
33 -43 arası	9	19.6	45	30.0	16	40.0	0.108
43 yaş üstü	16	34.7	36	24.0	13	32.5	
Gelir Durumu							
3500 TL ve altı	10	21.7	34	22.7	10	25.0	
3500-5000 TL arası	12	26.1	38	25.3	9	22.5	0.985
5000 – 7000 TL arası	13	28.3	48	32.0	14	35.0	
7000 TL üzeri	11	23.9	30	20.0	7	17.5	
Akademik Ünvan							
Profösör ve Doçent Doktor	14	30.4	38	25.3	12	30.0	
Doktor Öğretim Üyesi	13	28.3	42	28.0	12	30.0	
Öğretim ve Araştırma Görevlisi	19	41.3	70	46.7	16	40.0	0.913
Yurt Dışına Çıkma Durumu							
Evet	41	89.1	131	87.3	32	80.0	0.406
Hayır	5	10.9	19	12.7	8	20.0	
Yurt Dışında Besin Seçimi Yapma Durumu							
Evet	13	28.3	86	57.3	29	72.5	**<0.001***
Hayır	33	71.7	64	42.7	11	27.5	
Yaşanılan Bir Olayla ilgili Besin/Besinleri Tüketmeme Durumu							
Var	16	34.8	65	43.3	14	35.0	0.444
Yok	30	65.2	85	56.7	26	65.0	
Tüketilen Besinin Kendi Kültüründen Olmasını Önemseme Durumu							
Var	3	6.5	43	28.7	28	70.0	**<0.001***
Yok	43	93.5	107	71.3	12	30.0	
Tanısı Konulmuş Alerjisi Olma Durumu							
Var	3	6.5	14	9.3	5	12.5	6.686
Yok	43	93.5	136	90.7	35	87.5	

*p<0.001

4.11. Akademisyenlerin Yeni Yiyeceklere Yaklaşım (YYY) Ölçeğinin Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Değerlendirilmesi

Çalışmaya katılan bireylere uygulanan yeni besinlere yaklaşım ölçeği ve alt boyutlarından elde edilen istatistiksel değerlendirmeler Tablo 4.11.1'de gösterilmiştir. Bu çalışmaya katılan bireyler ölçekten minimum 1 puan, maksimum 4.53 puan ve ortalama 3.7±0.48 puan almıştır (Tablo 4.11.1).

Çalışmaya katılan bireyler ölçeğin gelenekçi alt boyutundan minimum 1, maksimum 5 puan ve ortalama 3.4±0.51 puan almışlardır; yenilikçi alt boyutundan ise minimum 1, maksimum 5 puan ve ortalama 3.8±0.74 puan almışlardır (Tablo 4.11.1).

Tablo 4.11.1. Akademisyenlerin yeni besinlere yaklaşım ölçeğinin toplam ve alt boyutlarının puanları

Yeni Yiyeceklere Yaklaşım (YYY) Ölçek Boyutları	**Alt**	**Üst**	**$\bar{X}$ ±SS**
Gelenekçi puan	1.0	4.71	3.4±0.51
Yenilikçi puan	1.2	5.00	3.8±0.74
Ölçek puanı	1.1	4.53	3.7±0.48

4.12. Akademisyenlerin Demografik Özelliklerine Göre Yeni Yiyeceklere Yaklaşım (YYY) Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Değerlendirilmesi

Akademisyenlerin cinsiyet, yaş, medeni durum, gelir durumu, akademik ünvan gibi özelliklerine göre yeni besinlere yaklaşım ölçeği alt boyut puanlarının değerlendirilmesi tablo 4.12.1'de gösterilmiştir.

Cinsiyet ile YYY ölçeği alt boyut puanları incelendiğinde; gelenekçi boyutta kadınların toplam puanı 3.4±0.47. erkeklerin toplam puanı ise 3.3±0.61 olarak saptanmıştır. Gelenekçi boyut ile cinsiyet arasındaki ilişki istatistiksel olarak önemli bulunmuştur ($p<0.05$). Yenilikçi boyutta ise kadınların toplam puanı 3.8±0.69. erkeklerin ise 3.5±0.92 olarak saptanmıştır. Yenilikçi boyut ile cinsiyet arasındaki ilişki istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır ($p>0.05$).

Yaş ile YYY ölçeği alt boyut puanları incelendiğinde; gelenekçi boyutta, 33 yaş ve altında olanların toplam puanı 3.3±0.52, 33-43 yaş arasında olanların toplam puanı 3.5±0.52, 43 yaş üstü olanların toplam puanı ise 3.5±0.47 olarak saptanmıştır. Gelenekçi boyut ile yaş arasındaki ilişki istatistiksel olarak önemli bulunmuştur ($p<0.05$). Yenilikçi boyutta ise 33 yaş ve altında olanların toplam puanı 3.6±0.74, 33-43 yaş arasında olanların toplam puanı 3,7±0,78, 43 yaş üstü olanların toplam puanı ise 3.8±0.75 olarak saptanmıştır. Yenilikçi boyut ile yaş arasındaki ilişki istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır ($p>0.05$).

Medeni durum ile YYY ölçeği alt boyut puanları incelendiğinde; gelenekçi boyutta, evli olanların toplam puanı 3.5±0.46, bekâr olanların toplam puanı ise 3.3±0.56 olarak saptanmıştır. Evli olanların toplam puanı bekâr olanlara göre daha yüksektir ve bu istatistiksel olarak önemli bulunmuştur ($p<0.05$). Yenilikçi boyutta, evli olanların toplam puanı 3.8±0.77, bekar olanların toplam puanı ise 3.6±0.77 olarak saptanmıştır. Yenilikçi boyut ile medeni durum arasındaki ilişki istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır ($p>0.05$).

Gelir durumu ile YYY ölçeği alt boyut puanları incelendiğinde; gelenekçi boyutta, gelir durumu 3500 TL ve altında olanların toplam puanı 3.3±0.55, 3500-5000 TL arasında olanların 3.4±0.47, 5000-7000 arasında olanların 3.4±0.54, 7000 TL üzerinde olanların 3.5±0.45 olarak saptanmıştır. Gelir durumu ile gelenekçi alt boyut arasındaki ilişki istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır. Yenilikçi boyutta, gelir durumu 3500 TL ve altında olanların toplam puanı 3.4±0.78, 3500-5000 TL arasında olanların 3.8±0.75, 5000-

7000 arasında olanların 3.8±0.77, 7000 TL üzerinde olanların 3.8±0.75 olarak saptanmıştır. Gelir durumu en düşük olan grupta yenilikçi boyut toplam puanda düşük çıkmıştır ve bu istatistiksel olarak önemli bulunmuştur ($p<0.05$).

Akademik ünvan ve YYY ölçeği alt boyutları incelendiğinde; gelenekçi boyutta, profesör ve doçent doktor olanların toplam puanı 3.5±0.51, doktor öğretim üyesi olanların 3.8±0.66, öğretim ve araştırma görevlisi olanların ise 3.3±0.54 olarak saptanmıştır. Gelenekçi boyut ile akademik ünvan arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Yenilikçi boyutta, profesör ve doçent doktor olanların toplam puanı 3.8±0.85, doktor öğretim üyesi olanların 3.4±0.45, öğretim ve araştırma görevlisi olanların ise 3.6±0.78 olarak saptanmıştır. Yenilikçi boyut ile akademik ünvan arasındaki ilişki istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır ($p>0.05$).

TABLO 4.12.1. Akademisyenlerin demografik özelliklerine göre yeni besinlere yaklaşı değerlendirilmesi

Demografik özellikler	Gelenekçi					
	Alt	Üst	$\bar{X}$ ±SS	Test istatistiği	p	
Cinsiyet						
Kadın	1.86	4.71	3.4±0.47	t=2.255	**0.025***	2
Erkek	1.00	4.36	3.3±0.61			1
Yaş (yıl)						
33 ve altı[a]	1.00	4.29	3.3±0.52			1
34 -43 arası[a,b]	1.00	4.64	3.5±0.52	F=3.472	**0.033***[Ø]	1
43 üstü[b]	2.21	4.71	3.5±0.47			1
Medeni durum						
Evli	1.00	4.64	3.5±0.46	t=3.082	**0.002***	1
Bekâr	1.00	4.71	3.3±0.56			1
Gelir Durumu						
3500 TL ve altı[a]	1.00	4.29	3.3±0.55			1
3500-5000 TL[b]	2.21	4.43	3.4±0.47	F=2.057	0.107	2
5000 – 7000 TL[a,b]	1.00	4.64	3.4±0.54			1
7000 TL üzeri[a,b]	2.21	4.71	3.5±0.45			1
Akademik Ünvan						
Profösör ve Doçent Doktor	1.00	4.71	3.5±0.51			1
Doktor Öğretim Üyesi	2.05	5.00	3.8±0.66	F=2.788	0.640	2
Öğretim ve Araştırma Görevlisi	1.00	4.64	3.3±0.54			1

*p<0.05

[Ø] Çoklu karşılaştırma testi sonucu farklı harfli olan gruplar istatistiksel olarak önemliliği yaratanlardır.

4.13. Akademisyenlerin Genel Özelliklerine Göre Yeni Yiyeceklere Yaklaşım (YYY) Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Değerlendirilmesi

Akademisyenlerin yurt dışına çıkma durumu, yurt dışında besin seçimi yapma durumu, yaşanılan bir olayla ilgili besin/besinleri tüketmeme durumu ve tüketilen besinin kendi kültüründen olmasını önemseme durumu ile YYY ölçeği alt boyut puanlarının değerlendirilmesi Tablo 4.13.1'de gösterilmiştir.

Yurt dışına çıkma durumu ile YYY ölçeği alt boyutları incelendiğinde; gelenekçi alt boyutta, yurt dışına çıkanların toplam puanı 3.4±0.49, yurt dışına çıkmayanların toplam puanı ise 3.2±0.61 olarak saptanmıştır. Yurt dışına çıkanların gelenekçi toplam puanının çıkmayanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir ve bu istatistiksel olarak önemli bulunmuştur ($p<0.05$). Yenilikçi boyuta ise yurt dışına çıkanların toplam puanı 3.8±0.75, yurt dışına çıkmayanların toplam puanı ise 3.3±0.81olarak saptanmıştır. Yurt dışına çıkanların yenilikçi toplam puanının çıkmayanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir ve bu istatistiksel olarak önemli bulunmuştur ($p<0.05$).

Yurt dışında besin seçimi yapma durumu ile YYY ölçeği alt boyutları incelendiğinde; gelenekçi boyutta, yurt dışında besin seçimi yapanların toplam puanı 3.5±0.43, yapmayanların toplam puanı ise 3.2±0.56 olarak saptanmıştır. Yurt dışında besin seçimi yapanların gelenekçi toplam puanları yapmayanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir ve bu istatistiksel olarak önemli bulunmuştur ($p<0.01$). Yenilikçi boyutta, yurt dışında besin seçimi yapanların toplam puanı 3.6±0.77, yapmayanların toplam puanı ise 3.9±0.79 olarak saptanmıştır. Yurt dışında besin seçimi yapmayanların yenilikçi toplam puanının yapanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir ve bu da istatistiksel olarak önemli bulunmuştur ($p<0.05$).

Akademisyenlerin yaşanılan bir olayla ilgili besin/besinleri tüketmeme durumu ile YYY ölçeği alt boyutları incelendiğinde; gelenekçi alt boyutta, yaşanılan bir olayla besin tüketmeme durumu olanların toplam puanı 3.3±0.53, olmayanların toplam puanı ise 3.5±0.49 olarak saptanmıştır. Yaşanılan bir olayla besin tüketmeme durumu olmayanların gelenekçi toplam puanının olanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir ve bu da istatistiksel olarak önemli bulunmuştur. Yenilikçi boyutta, yaşanılan bir olayla besin tüketmeme durumu olanların toplam puanı 3.6±0.79, olmayanların toplam puanı ise

3.8±0.76 olarak saptanmıştır. Yenilikçi boyut ve yaşanılan bir olayla besin tüketmeme durumu arasındaki ilişki istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır ($p>0.05$)

Tüketilen besinin kendi kültüründen olmasını önemseme durumu ile YYY ölçeği alt boyutları incelendiğinde; gelenekçi alt boyutta, tüketilen besinin kendi kültüründen olmasını önemseyenlerin toplam puanı 3.5±0.58, önemsemeyenlerin toplam puanı ise 3.3±0.47 olarak saptanmıştır. Tüketilen besinin kendi kültüründen olmasını önemseyenlerin toplam puanının önemsemeyenlere göre daha yüksek olduğu görülmektedir ve bu da istatistiksel olarak önemli bulunmuştur ($p<0.05$). Yenilikçi alt boyutta ise, , tüketilen besinin kendi kültüründen olmasını önemseyenlerin toplam puanı 3.2±0.79, önemsemeyenlerin toplam puanı ise 3.9±0.67olarak saptanmıştır. Tüketilen besinin kendi kültüründen olmasını önemsemeyenlerin yenilikçi toplam puanının önemseyenlere göre daha yüksek olduğu görülmektedir ve bu da istatistiksel olarak önemli bulunmuştur ($p<0.001$).

Tablo 4.13.1. Akademisyenlerin genel özelliklerine göre yeni yiyeceklere yaklaşım

Genel Özellikler		Gelenekçi				
		Alt	Üst	$\bar{X}$ ±SS	t	
Yurt Dışına Çıkma Durumu						
	Evet	1.00	4.71	3.4±0.49	2.120	**0.**
	Hayır	1.00	4.07	3.2±0.61		
Yurt Dışında Besin Seçimi Yapma Durumu						
	Evet	1.00	4.71	3.5±0.43	4.140	**<0.**
	Hayır	1.00	4.64	3.2±0.56		
Yaşanılan Bir Olayla Besin/Besinleri Tüketmeme Durumumu						
	Var	1.00	4.43	3.3±0.53	-1.958	**0.**
	Yok	1.00	4.71	3.5±0.49		
Tüketilen Besinin Kendi Kültüründen Olmasını Önemseme Durumu						
	Var	1.00	4.71	3.5±0.58	3.081	**0.**
	Yok	1.86	4.64	3.3±0.47		

*p<0.05

4.14. Akademisyenlerin BKI ve Genel Beslenme Alışkanlıklarına Göre Yeni Yiyeceklere Yaklaşım (YYY) Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Değerlendirilmesi

Akademisyenlerin BKI, ana- ara öğün sayısı, dışarıda yemek yeme sıklığı, kendi iştah durumu özellikleri ile YYY ölçeği alt boyutlarının değerlendirilmesi Tablo 4.14.1'de gösterilmiştir.

BKI ile YYY ölçeği alt boyutları incelendiğinde; gelenekçi boyutta, zayıf, normal, hafif şişman ve obez olanların ortanca değerleri sırasıyla 3.2, 3.5, 3.4, 3.5 olarak saptanmıştır. BKI ve gelenekçi boyut arasındaki ilişki istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır ($p>0.05$). Yenilikçi boyutta ise zayıf, normal, hafif şişman ve obez olanların ortanca değerleri sırasıyla 3.3, 3.8, 3.8, 4.1 olarak saptanmıştır. Yenilikçi boyut ile BKI arasındaki ilişki istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır ($p>0.05$).

Ana öğün sayısı ile YYY ölçeği alt boyutları incelendiğinde; gelenekçi boyutta, ana öğün sayısı 1 öğün, 2 öğün, 3 öğün tüketenlerin ortanca değerleri sırasıyla 2.7, 3.3, 3.5 olarak saptanmıştır. Öğün sayısı artışı ile gelenekçi boyut ortanca değerlerinin de arttığı görülmüştür. Farklılığı yaratan grubun 1 ana öğün tüketenler olduğu saptanmıştır ve bu farklılık istatistiksel olarak önemli bulunmuştur ($p=0.022$). Yenilikçi boyutta, ana öğün sayısı 1 öğün, 2 öğün, 3 öğün tüketenlerin ortanca değerleri sırasıyla 4.2, 3.7, 3.8 olarak saptanmıştır. Yenilikçi boyut ile ana öğün sayısı arasındaki ilişki istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır ($p>0.05$).

Ara öğün sayısı ile YYY ölçeği alt boyutları incelendiğinde; gelenekçi boyutta, ara öğün sayısı 1 öğün, 2 öğün, 3 öğün, 4 öğün, 5 öğün tüketenlerin ortanca değerleri sırasıyla 3.4, 3.4, 3.5, 3.2, 3.2 olarak saptanmıştır. Gelenekçi boyut ile ara öğün sayısı arasındaki ilişki istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır ($p>0.05$). Yenilikçi boyutta, ana öğün sayısı 1 öğün, 2 öğün, 3 öğün, 4 öğün, 5 öğün tüketenlerin ortanca değerleri sırasıyla 3.8, 3.8, 3.5, 4.0, 4.1 olarak saptanmıştır. Yenilikçi boyut ile öğün sayısı arasındaki ilişki istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır ($p>0.05$).

Akademisyenlerin dışarıda yemek yeme sıklığı ile YYY ölçeği alt boyutları incelendiğinde; gelenekçi boyutta, dışarıda yemek yeme sıklığı her gün, haftada 5-6 gün, haftada 3-4 gün, haftada 1-2 gün ve hiç olanların ortanca değerleri sırasıyla 3.4, 3.3, 3.3, 3.5, 3.5 olarak saptanmıştır. Gelenekçi olma durumu ile dışarıda yemek yeme sıklığı arasında istatistiksel olarak önemli farklılıklar bulunmuştur ve yapılan testler sonucu bu

farklılığı yaratan grubun haftada 3-4 gün ve haftada 1-2 gün dışarıda yemek yiyenlerin oluşturduğu saptanmıştır (p=0.036). Yenilikçi boyutta, dışarıda yemek yeme sıklığı her gün, haftada 5-6 gün, haftada 3-4 gün, haftada 1-2 gün ve hiç olanların ortanca değerleri sırasıyla 3.3, 4.0, 3.8, 3.7, 4.1 olarak saptanmıştır. Yenilikçi olma durumu ve dışarıda yemek yeme sıklığı arasında istatistiksel olarak önemli bir fark bulunmamıştır (p>0.05).

Akademisyenlerin kendi iştah durumu değerlendirmeleri ve YYY ölçeği alt boyutları incelendiğinde; gelenekçi boyutta, kendi iştah durumunu iyi, orta ve iyi olarak değerlendirenlerin gelenekçi ortanca değerleri sırasıyla 3.4, 3.4, 3.4 olarak saptanmıştır. Gelenekçi olma durumu ve kendi iştah durumu değerlendirmesi arasında istatistiksel olarak önemli bir fark bulunmamıştır (p>0.05). Yenilikçi boyutta, kendi iştah durumunu iyi, orta ve kötü olarak değerlendirenlerin yenilikçi ortanca değerleri sırasıyla 3.9, 3.6, 3.8 olarak saptanmıştır. Yenilikçi olma durumu ve kendi iştah durumu değerlendirmesi arasında istatistiksel olarak önemli farklılıklar bulunmuştur ve bu farklılığı yaratan grupların kendi iştah durumunu iyi ve orta olarak değerlendirenler olduğu belirlenmiştir (p=0.016).

Tablo 4.14.1. Akademisyenlerin BKİ ve genel beslenme alışkanlıklarına göre yeni besinlere yaklaşım (BKİ) ölçeği ve alt boyut puanlarının değerlendirilmesi

	Gelenekçi				Yenilikçi			
Genel Özellikler	**ALT**	**ÜST**	**Ortanca[ÇDF]**	**p#**	**ALT**	**ÜST**	**Ortanca[ÇDF]**	**p#**
BKI								
Zayıf	2.86	3.50	3.2[0.34]		2.15	4.60	3.3[2.45]	
Normal	1.00	4.63	3.5[0.59]		1.20	6.20	3.8[1.06]	
Hafif Şişman	1.86	4.71	3.4[0.59]	0.207	1.90	5.00	3.8[1.20]	0.272
Obez	1.00	4.14	3.5[0.57]		1.50	4.95	4.1[1.30]	
Ana Öğün sayısı								
1 öğün	1.00	3.29	2.7[1.36]^{b}		1.20	4.70	4.2[0.45]	
2 öğün	1.00	4.64	3.3[0.64]^{a}	**0.003***	1.50	4.95	3.7[1.25]	0.277
3 öğün	1.93	4.71	3.5[0.57]^{a}		1.90	6.20	3.8[1.10]	
Ara öğün sayısı								
1 öğün	1.00	4.64	3.4[0.50]		1.20	5.00	3.8[1.08]	
2 öğün	2.00	4.43	3.4[0.66]		2.15	5.00	3.8[1.18]	
3 öğün	2.21	4.29	3.5[0.57]	0.062	2.05	6.20	3.5[1.20]	0.277
4 öğün	2.57	3.79	3.2[0.46]		2.55	4.55	4.0[1.36]	
5 öğün	3.14	3.36	3.2[0.22]		3.95	4.65	4.1[0.70]	
Dışarıda Ortalama Yemek Yeme Sıklığı								
Hergün	2.93	4.21	3.4[0.50]$^{a.b}$		2.25	5.00	3.3[2.40]	
Haftada 5-6 gün	1.86	3.93	3.3[0.57]$^{a.b}$		2.20	4.70	4.0[0.90]	
Haftada 3-4 gün	1.00	4.07	3.3[0.57]^{a}	**0.036***	1.20	4.90	3.8[0.82]	0.409
Haftada 1-2 gün	1.00	4.71	3.5[0.64]^{b}		1.50	6.20	3.7[1.10]	
Hiç	3.00	4.14	3.5[0.77]$^{a.b}$		1.90	4.95	4.1[0.97]	
Kendi İştah Durumu Değerlendirmesi								
İyi	1.00	4.71	3.4[0.64]		1.50	6.20	3.9[1.15]^{a}	
Orta	1.00	4.43	3.4[0.50]	0.751	1.20	4.90	3.6[1.17]^{b}	**0.016^{Ø}**
Kötü	2.86	3.93	3.4[0.82]		3.05	4.45	3.8[0.75]$^{a.b}$	

*p<0.05

#Kruskal Wallis testi

Ø Çoklu karşılaştırma testi sonucu farklı harfli olan gruplar istatistiksel olarak önemliliği yaratanlardır.

4.15. Akademisyenlerin Yeni Besin Korkusu (YBK) Sınıflandırmasına Göre Yeni Yiyeceklere Yaklaşım (YYY) Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Değerlendirilmesi

Akademisyenlerin YBK sınıflandırmasına (neofilik, nötr veya neofobik olma durumuna) göre yeni besinlere yaklaşım ölçeği alt boyut (gelenekçi veya yenilikçi) puanlarının değerlendirilmesi Tablo 4.15.1'de gösterilmektedir.

Gelenekçi alt boyutunda; neofilik olanların toplam puanı 3.2±0.56, nötr olanların toplam puanı 3.5±0.45, neofobik olanların toplam puanı ise 3.6±0.61 olarak bulunmuştur. Gelenekçi olma ve YBK grupları arasında istatistiksel olarak önemli farklılık bulunmuştur ve bu farklılığı neofobik olan grubun ortaya çıkardığı saptanmıştır ($p<0.001$).

Yenilikçi alt boyutunda; neofilik olanların toplam puanı 4,5±0,43, nötr olanların toplam puanı 3.8±0.66, neofobik olanların toplam puanı ise 2.8±0.55 olarak bulunmuştur. yenilikçi olma ve YBK grupları arasında istatistiksel olarak önemli farklılık bulunmuştur ve bu farklılığın bütün gruplar arasında olduğu saptanmıştır ($p<0.001$).

Tablo 4.15.1. Akademisyenlerin Yeni Besin Korkusu(YBK) Sınıflandırmasına Göre Yeni Yiyeceklere Yaklaşım (YYY) Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Değerlendirilmesi

		Gelenekçi				**Yenilikçi**			
YBK Sınıflandırması	**n**	**ALT**	**ÜST**	**$\bar{X}$ ±SS**	**p**	**ALT**	**ÜST**	**$\bar{X}$ ±SS**	**p**
Neofilik	46	1.86	4.14	3.2±0.56[a]		2.90	5.00	4.5±0.43[a]	
Nötr	150	1.00	4.64	3.5±0.45[a]	**<0.001*#**	1.20	5.00	3.8±0.66[b]	**<0.001*#**
Neofobik	40	1.00	4.71	3.6±0.61[b]		1.50	3.80	2.8±0.55[c]	

*p<0.001

Tek yönlü ANOVA (F testi) uygulanmıştır. Çoklu karşılaştırma testi sonucu farklı harfli olan gruplar istatistiksel olarak önemliliği yaratanlardır.

4.16. Akademisyenlerin Yeni Besin Korkusu (YBK) Ve Yeni Yiyeceklere Yaklaşım (YYY) Ölçek Puanlarının Korelasyonu

Akademisyenlerin yeni besin korkusu ve yeni besinlere yaklaşım ölçek puanlarının korelasyonu Tablo 4.16.1'de gösterilmiştir.

Gelenekçi puan arttıkça yeni besin korkusu ölçek puanının da arttığı saptanmıştır ve bu pozitif zayıf korelasyon (r=0.274) istatistiksel olarak önemli bulunmuştur (p<0.001).

Yenilikçi puan arttıkça yeni besin korkusu ölçek puanın azaldığı saptanmıştır ve bu negatif güçlü korelasyon da (r=-0.721) istatistiksel olarak önemli bulunmuştur (p<0.001).

Tablo 4.16.1. Akademisyenlerin YBK ve YYY ölçek puanlarının korelasyonu

	YBK ÖLÇEĞİ	
YYY Ölçeği	**r**	**p**
Gelenekçi puan	0.274	**<0.001***
Yenilikçi puan	-0.721	**<0.001***
Ölçek puan	-0.529	**<0.001***

*p<0.001

4.17. Bağımlı Değişken Olarak Yeni Besin Korkusuna Etki Eden Faktörlerin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Tablo 4.17.1'de yeni besin korkusunu etkilediği düşünülen tüm faktörler çoklu doğrusal regresyon modeline dâhil edilmiş ve tahmin sonuçları verilmiştir.

Modeldeki tüm diğer değişkenlerin etkisi dâhil edildiğinde cinsiyete ile yeni besin korkusu arasında önemli bir ilişki bulunmamış ($\hat{\beta}$=-0.45; p=0.827) ancak kadınların erkeklere göre daha fazla besin korkusu puanına sahip oldukları görülmüştür. Yaş ile yeni besin korkusu arasında pozitif ilişki olup, diğer değişkenlerin etkisi dahil edildiğinde yaştaki her bir yıllık artış yeni besin korkusunda ortalama 0.11 birimlik puan artışı göstermiştir. Ancak bu sonuç istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır ($\hat{\beta}$=0.11; p=0.345). BKI'deki bir birimlik artış ise yeni besin korkusunda ortalama 0.06 birimlik düşüşe neden olmakla birlikte istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır ($\hat{\beta}$=-0.06; p=0.857). Evli olanların bekarlara göre daha fazla besin korkusu yaşadıkları ancak bu farkın istatistiksel olarak önemli olmadığı görülmüştür ($\hat{\beta}$=-0.01; p=0.996). Akademisyenlerin ünvanları arttıkça yeni besin korkuları puanı da ortalama 1.76 puan azalmıştır ancak istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır ($\hat{\beta}$=-1.76; p=0.253). Aylık gelir düzeyi arttıkça yeni besin korkusu puanında ortalama 0.65 puan düşüş saptanmış olmakla birlikte istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır ($\hat{\beta}$=-0.65; p=0.584).

Akademisyenlerden yurt dışı deneyimi olanların olmayanlara göre yeni besin korkusu puanı daha düşük olup aralarındaki ortalama puan farkı istatistiksel olarak önemli bulunmuştur ($\hat{\beta}$=4.64; p=0.043).

Yurt dışında besin seçimi yapanların yapmayanlara göre yeni besin korkusu daha yüksek olup aralarındaki ortalama yeni besin korkusu puanı istatistiksel açıdan önemli bulunmuştur ($\hat{\beta}$=-5.53; p=0.002).

Akademisyenlerden tüketmedikleri besin olup olmadığının yeni besin korkusuna etkisinin olup olmadığı incelendiğinde, bazı besinleri tüketmeyenlerin yeni besin korkusunun daha yüksek olduğu saptanmıştır ($\hat{\beta}$=0.85; p=0.651). Ancak istatistiksel açıdan önemli değildir.

Besinin kendi kültüründen olmasını önemsemeyenlerin önemseyenlere göre yeni besin korkusu daha düşük olarak saptanmış ve bu farklılık istatistiksel olarak önemli

bulunmuştur ($\hat{\beta}$=-9.42; p=0.001). Besin alerjisi olanların olmayanlara göre yeni besin korkusu da daha yüksek bulunmuş ancak bu farklılık istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır ($\hat{\beta}$=-1.18; p=0.559).

Ana ve ara öğün sayısı yeni besin korkusu puanı ile pozitif ilişkili ancak istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır (sırasıyla, $\hat{\beta}$=0.59, p=0.725; $\hat{\beta}$=1.17; p=0.189). Öğün saatleri ve ev dışında yeme sıklığı da yeni besin korkusuyla negatif ilişkili ancak istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır (sırasıyla, $\hat{\beta}$=-2.24, p=0.236; $\hat{\beta}$=-0.14; p=0.900).

Akademisyenlerin iştah durumu iyileştikçe yeni besin korkusunun düştüğü ve bu değişimin istatistiksel olarak önemli olduğu saptanmıştır ($\hat{\beta}$=-4.46; p=0.007).

Standartlaştırılmış regresyon katsayısına mutlak değerce bakıldığında akademisyenlerin yeni besin korkusuna en büyük ve istatistiksel olarak önemli etkiyi sırasıyla; besinin kendi kültüründen olması, yurt dışında besin seçimi yapma durumu, iştah durumu ve yurt dışı deneyimi olması faktörlerinin olduğu görülmüştür.

Tablo 4.17.1 Bağımlı değişken olarak yeni besin korkusuna etki eden faktörlerin çoklu do

Faktörler (bağımsız değişkenler)	$\widehat{\beta}$	S.H($\widehat{\beta}$)[&]	S
Sabit	42.04	14.49	
Cinsiyet (Erkek-Kadın)	-0.45	2.05	
Yaş (yıl)	0.11	0.12	
BKI (kg/m^2)	-0.06	0.31	
Medeni Durum (Bekar-Evli)	-0.01	1.85	
Akademik Ünvan	-1.76	154	
Aylık Gelir Durumu	-0.65	1.18	
Yurt Dışı Deneyimi (Yok-Var)	4.64	2.57	
Yurt Dışında Besin Seçimi (Yapmaz-Yapar)	-5.53	1.73	
Şu Anda Tüketmediği Besin (Yok-Var)	0.85	1.88	
Besinin Kendi Kültüründen Olması (önemsemez-önemser)	-9.42	1.84	
Besin Alerjisi (Yok-Var)	-1.18	3.11	
Ana Öğün Sayısı	0.59	1.70	
Ara Öğün Sayısı	1.17	0.89	
Öğün Saatleri (Düzensiz-Düzenli)	-2.24	1.88	
Ev Dışında Yeme Sıklığı	-0.14	1.12	
İştah Durumu	-4.46	1.63	

Model önemliliği F=4.243; p<0.001 ; Modelin açıklama katsayısı R^2=0.30 [&] S.H($\widehat{\beta}$): Regresyon katsayısı tahı

4.18. Bağımlı Değişken Olarak Gelenekçi Besin Yaklaşımına Etki Eden Faktörlerin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Tablo 4.18.1'de Gelenekçi besin yaklaşımını etkilediği düşünülen tüm faktörler çoklu doğrusal regresyon modeline dâhil edilmiş ve tahmin sonuçları verilmiştir.

Modeldeki tüm diğer değişkenlerin etkisi dâhil edildiğinde cinsiyete göre gelenekçi besin yaklaşımı arasında önemli bir ilişki bulunmamış ($\hat{\beta}$=-0.04; p=0.620) ancak kadınların erkeklere göre daha fazla gelenekçi oldukları görülmüştür. Yaş ile gelenekçi besin yaklaşımı arasında negatif ilişki olup, diğer değişkenlerin etkisi dâhil edildiğinde yaştaki her bir yıllık artış gelenekçi besin yaklaşımı puanında ortalama 0.01 birimlik puan azalışı göstermiştir. Ancak bu sonuç istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır ($\hat{\beta}$ =-0.01; p=0.084). BKI'deki bir birimlik artış ise gelenekçi besin yaklaşımında ortalama 0.02 birimlik artışa neden olmakla birlikte istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır ($\hat{\beta}$=0.02; p=0.117). Evli olanların bekârlara göre daha fazla gelenekçi oldukları ancak bu farkın istatistiksel olarak önemli olmadığı görülmüştür ($\hat{\beta}$=-0.12; p=0.137). Akademisyenlerin ünvanları yükseldikçe gelenekçi besin yaklaşımı puanları da ortalama 0.02 puan azalmıştır ancak istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır ($\hat{\beta}$=-0.02; p=0.775). Aylık gelir düzeyi arttıkça gelenekçi besin yaklaşımı puanında ortalama 0.03 puan artış saptanmış olmakla birlikte istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır ($\hat{\beta}$=0.03; p=0.546).

Akademisyenlerden yurt dışı deneyimi olanların olmayanlara göre gelenekçi besin yaklaşımı puanı daha yüksek olup aralarındaki ortalama puan farkı istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır ($\hat{\beta}$=-0.12; p=0.335).

Yurt dışında besin seçimi yapanların yapmayanlara göre gelenekçi besin yaklaşımı daha yüksek olup aralarındaki ortalama puan farkı istatistiksel açıdan önemli bulunmuştur ($\hat{\beta}$=-0.23; p=0.013).

Akademisyenlerden tüketmedikleri besin olup olmadığının gelenekçi besin yaklaşımına etkisinin olup olmadığı incelendiğinde, bazı besinleri tüketmeyenlerin ortalama puanının daha yüksek olduğu saptanmıştır ($\hat{\beta}$=0.11; p=0.193). Ancak istatistiksel açıdan önemli değildir.

Besinin kendi kültüründen olmasını önemsemeyenlerin önemseyenlere göre gelenekçi besin yaklaşımı puanı daha düşük olarak saptanmış ve bu farklılık istatistiksel

olarak önemli bulunmuştur ($\hat{\beta}$=-0.19; p=0.018). Besin alerjisi olmayanların olanlara göre gelenekçi besin yaklaşımı daha yüksek bulunmuş ancak bu farklılık istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır ($\hat{\beta}$=0.07; p=0.590).

Ana ve ara öğün sayısı gelenekçi besin yaklaşımı puanı ile pozitif ilişkili bulunmuştur. Ana öğün sayısının etkisi istatistiksel olarak önemli bulunmuştur (sırasıyla, $\hat{\beta}$=0.19, p=0.008; $\hat{\beta}$=0.04; p=0.277). Öğün saatleri ve ev dışında yeme sıklığının da gelenekçi besin yaklaşımı ile istatistiksel olarak önemli ilişkisi bulunmamıştır (sırasıyla, $\hat{\beta}$=-0.11, p=0.164; $\hat{\beta}$=0.04; p=0.372).

Akademisyenlerin iştah durumu ile gelenekçi besin yaklaşımı puanı arasında pozitif ilişki saptanmış ancak istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır ($\hat{\beta}$=0.07; p=0.303).

Standartlaştırılmış regresyon katsayısına mutlak değerce bakıldığında akademisyenlerin gelenekçi besin yaklaşımına en büyük ve istatistiksel olarak önemli etkiyi sırasıyla; ana öğün sayısı, besinin kendi kültüründen olması ve yurt dışında besin seçimi yapma durumu faktörlerinin olduğu görülmüştür.

Tablo 4.18.1 Bağımlı değişken olarak gelenekçi besin yaklaşımına etki eden faktörlerin çok

Faktörler (bağımsız değişkenler)	$\widehat{\beta}$	S.H($\widehat{\beta}$)[&]	S
Sabit	3.10	0.62	
Cinsiyet (Erkek-Kadın)	-0.04	0.09	
Yaş (yıl)	-0.01	0.01	
BKI (kg/m^2)	0.02	0.01	
Medeni Durum (Bekar-Evli)	-0.12	0.08	
Akademik Ünvan	-0.02	0.07	
Aylık Gelir Durumu	0.03	0.05	
Yurt Dışı Deneyimi (Yok-Var)	-0.12	0.11	
Yurt Dışında Besin Seçimi (Yapmaz-Yapar)	-0.23	0.07	
Şu Anda Tüketmediği Besin (Yok-Var)	0.11	0.08	
Besinin Kendi Kültüründen Olması (önemsemez-önemser)	-0.19	0.07	
Besin Alerjisi (Yok-Var)	0.07	0.13	
Ana Öğün Sayısı	0.19	0.07	
Ara Öğün Sayısı	0.04	0.04	
Öğün Saatleri (Düzensiz-Düzenli)	-0.11	0.08	
Ev Dışında Yeme Sıklığı	0.04	0.03	
İştah Durumu	0.07	0.06	

Model önemliliği F=2.994; p<0.001; Modelin açıklama katsayısı R^2=0.23 [&]S.H($\widehat{\beta}$): Regresyon katsayısı tahminin

4.19. Bağımlı Değişken Olarak Yenilikçi Besin Yaklaşımına Etki Eden Faktörlerin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Tablo 4.19.1'de yenilikçi besin yaklaşımını etkilediği düşünülen tüm faktörler çoklu doğrusal regresyon modeline dâhil edilmiş ve tahmin sonuçları verilmiştir.

Modeldeki tüm diğer değişkenlerin etkisi dâhil edildiğinde cinsiyete göre yenilikçi besin yaklaşımı arasında önemli bir ilişki bulunmamış ($\hat{\beta}$=-0.08; p=0.571) ancak kadınların erkeklere göre daha yüksek yenilikçi besin yaklaşımı puanına sahip oldukları görülmüştür. Yaş ile yenilikçi besin yaklaşımı arasında negatif ilişki olup, diğer değişkenlerin etkisi dahil edildiğinde yaştaki her bir yıllık artış yenilikçi besin yaklaşımında ortalama 0.01 birimlik puan düşüşü göstermiştir. Ancak bu sonuç istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır ($\hat{\beta}$=-0.01; p=0.455). BKI' deki bir birimlik artış ise yenilikçi besin yaklaşımı puanında ortalama 0.01 birimlik artışa neden olmakla birlikte istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır ($\hat{\beta}$=0.01; p=0.768). Evli olanların bekârlara göre daha yüksek yenilikçi besin yaklaşımı puanına sahip oldukları ancak bu farkın istatistiksel olarak önemli olmadığı görülmüştür ($\hat{\beta}$=-0.17; p=0.161). Akademisyenlerin ünvanları arttıkça yenilikçi besin yaklaşımı puanları da ortalama 0.09 puan azalmıştır ancak istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır ($\hat{\beta}$=-0.09; p=0.382). Aylık gelir düzeyi arttıkça yenilikçi besin yaklaşımı puanının da ortalama 0.06 puan yükseldiği saptanmış olmakla birlikte istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır ($\hat{\beta}$=0.06; p=0.421).

Akademisyenlerden yurt dışı deneyimi olanların olmayanlara göre yenilikçi besin yaklaşımı puanı daha yüksek olup aralarındaki ortalama puan farkı istatistiksel olarak önemli bulunmuştur ($\hat{\beta}$=-0.36; p=0.031).

Yurt dışında besin seçimi yapmayanların yapanlara göre yenilikçi besin yaklaşımı puanı daha yüksek olup aralarındaki ortalama fark istatistiksel açıdan önemli bulunmuştur ($\hat{\beta}$=0.28; p=0.01).

Akademisyenlerden tüketmedikleri besin olup olmadığının yenilikçi besin yaklaşımına etkisinin olup olmadığı incelendiğinde, bazı besinleri tüketmeyenlerin puanının daha yüksek olduğu saptanmıştır ($\hat{\beta}$=0.02; p=0.874). Ancak istatistiksel açıdan önemli değildir.

Besinin kendi kültüründen olmasını önemsemeyenlerin önemseyenlere göre yenilikçi besin yaklaşımı puanı daha yüksek bulunmuştur. Bu farklılık istatistiksel olarak önemli bulunmuştur ($\hat{\beta}$=0.51; p=0.001). Besin alerjisi olmayanların olanlara göre yenilikçi besin yaklaşımı puanı daha yüksek bulunmuş ancak bu farklılık istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır ($\hat{\beta}$=0.01; p=0.981).

Yenilikçi besin yaklaşımı ile Ana öğün arasında pozitif; ara öğün sayısı ile negatif ilişkili bulunmuştur ancak sonuçlar istatistiksel olarak önemli değildir (sırasıyla, $\hat{\beta}$=0.08, p=0.466; $\hat{\beta}$=-0.06; p=0.325). Öğün saatleri ve ev dışında yeme sıklığı yenilikçi besin yaklaşımı ile pozitif ilişkili ancak istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır (sırasıyla, $\hat{\beta}$=0.08, p=0.523; $\hat{\beta}$=0.01; p=0.976).

Akademisyenlerin iştah durumu iyileştikçe yenilikçi besin yaklaşımlarının azaldığı ve bu değişimin istatistiksel olarak önemli olduğu saptanmıştır ($\hat{\beta}$=-0.27; p=0.011).

Standartlaştırılmış regresyon katsayısına mutlak değerce bakıldığında akademisyenlerin yenilikçi besin yaklaşımına en büyük ve istatistiksel olarak önemli etkiyi sırasıyla; besinin kendi kültüründen olması, iştah durumu, yurt dışında besin seçimi yapma durumu ve yurt dışı deneyimi olması faktörlerinin olduğu görülmüştür.

Tablo 4.19.1. Bağımlı değişken olarak yenilikçi besin yaklaşımına etki eden faktörlerin ço

Faktörler (bağımsız değişkenler)	$\widehat{\beta}$	S.H($\widehat{\beta}$)[&]	Standartlaştırılmış $\widehat{\beta}$
Sabit	3.52	0.93	
Cinsiyet (Erkek-Kadın)	-0.08	0.13	-0.04
Yaş (yıl)	-0.01	0.01	-0.08
BKI (kg/m^2)	0.01	0.02	0.03
Medeni Durum (Bekar-Evli)	-0.17	0.12	-0.11
Akademik Ünvan	-0.09	0.09	-0.09
Aylık Gelir Durumu	0.06	0.07	0.08
Yurt Dışı Deneyimi (Yok-Var)	-0.36	0.17	-0.17
Yurt Dışında Besin Seçimi (Yapmaz-Yapar)	0.28	0.11	0.18
Şu Anda Tüketmediği Besin (Yok-Var)	0.02	0.12	0.01
Besinin Kendi Kültüründen Olması (önemsemez-önemser)	0.51	0.12	0.31
Besin Alerjisi (Yok-Var)	0.01	0.20	0.01
Ana Öğün Sayısı	0.08	0.11	0.06
Ara Öğün Sayısı	-0.06	0.06	-0.07
Öğün Saatleri (Düzensiz-Düzenli)	0.08	0.12	0.05
Ev Dışında Yeme Sıklığı	0.01	0.07	0.02
İştah Durumu	-0.27	0.11	-0.19

Model önemliliği F=3.618; p<0.001; Modelin açıklama katsayısı R^2=0.27 [&]S.H($\widehat{\beta}$): Regresyon katsayısı tahmi

5. TARTIŞMA

Yeni besin korkusu, bireylerin besinlere yaklaşımı ve beslenme alışkanlıklarının anlaşılmasında önemli bir konudur (35). Yeni besin korkusu, beslenme alışkanlıklarını doğrudan etkilemekte olduğu için son yıllardaki birçok araştırmanın konusu olmuştur (36).

Bireyler yeni besinlere karşı farklı yaklaşımlar gösterebilmektedir. Yeni ve farklı besinler ilgi görmenin yanında, bazı bireylerde temkinli yaklaşıma neden olabilmektedir. Yeni besin korkusu da bu noktada devreye girmekte ve bireylerin, besinlerin içeriği ile ilgili bilinmezlik, yararlı-zararlı endişesi veya beğenmeme gibi çeşitli nedenlerle, yeni ve farklı besinleri reddetmesi olarak gözlenmektedir (4). Aynı zamanda bireylerin yeni yiyeceklere yaklaşımında; kültür, etnik köken, kişisel özellikler, sağlık durumu, sosyal etkenler ve ekonomi gibi çeşitli faktörlerin etkili olduğu da belirtilmiştir (9). Köyden, kasabadan, şehirden ve/veya yabancı ülkelerden gelen öğrencilerin kültürel ve coğrafi açıdan farklılıklarının ve/veya benzerliklerinin yiyeceklere karşı tutumlarını da etkilediği belirtilmektedir (10).

Yeni besinlere yaklaşımda yeni besin korkusunun sağlıklı beslenme üzerinde olumlu ve olumsuz etkilerinin varlığı da bilinmektedir (37, 38). Literatürde yeni besinlere yaklaşımın ve yeni besin korkusunu etkileyen faktörler genellikle çocuklar ve gençler üzerinde (35, 37, 39-42) incelenmiş olup yetişkin bireylerde bu konuyla ilgili sınırlı sayıda çalışma vardır.

Bu çalışma, akademisyenlerin yeni besinlere yaklaşımlarını incelemek ve etkileyen faktörleri değerlendirmek amacıyla Eylül 2019 – Ocak 2020 tarihleri arasında Başkent Üniversitesi Bağlıca Kampüsü'nde tüm fakülte ve bölümlerde çalışan ve çalışmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden 236 yetişkin akademisyen ile yürütülmüştür.

5.1. Bireylerin Yeni Besin Korkusu Düzeylerinin ve Genel Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Yükseköğrenim Kurumu verilerine göre Türkiye'deki akademisyenlerin %45.1'inin kadın, %54.9'unun erkek olduğu belirtilmiştir. Bu araştırmaya dâhil edilen 236 akademisyenden %73.3'ü kadın, %26.7'si erkek olarak bulunmuştur. Ayrıca Türkiye'deki akademisyenlerin %26'sı profesör ve doçent, %23.4'ü doktor öğretim üyesi, %50.6'sı da öğretim ve araştırma görevlisidir (43). Bu çalışmada ise akademisyenlerin %27.1'i profesör ve doçent, %28.4'ü doktor öğretim üyesi, %44.5'i ise öğretim ve araştırma üyesi olarak bulunmuştur ve bu sonuçlar Türkiye'deki akademisyenlerin akademik görevlerine göre dağılımlarıyla yakın değerlerde olduğu saptanmıştır (Tablo 4.1.1).

Yeni besin korkusu ölçek ortalamaları toplumlara göre farklılık göstermektedir. Yapılan çalışmalar incelendiğinde Lübnan'daki bireylerin YBK ölçek ortalaması 36.4±9.8 (45), Amerika'daki bireylerin 29.8±11.7 (44), Finlandiya'daki bireylerin 33.9±11.4 (28), Kore'deki bireylerin 33.5±9.0 (3) olarak bulunmuştur. Bu çalışmadaki yeni besin korkusu ölçek ortalaması ise 32.7±12.26 olarak bulunmuştur ve Türkiye'deki akademisyenlerin yeni besin korkusunun diğer toplumlardaki bireylerle benzer olduğu saptanmıştır (Tablo 4.6.1).

Yeni besin korkusu cinsiyetlere göre değişiklik gösterebilmektedir. Yapılan bazı çalışmalarda yeni besin korkusu puanlarının erkek bireylerde daha yüksek olduğu belirtilmiştir (5, 35, 46), ayrıca bazı çalışma sonuçlarına bakılırsa YBK skorları; erkeklerde 41.92±13.88, kadınlarda 39.31±14.60 (20), başka bir çalışmada erkeklerde 35.4±11.9, kadınlarda 32.5±10.7 (27),yine bir başka çalışmada erkeklerde 42.25±2.34, kadınlarda 33.85±1.94 (30) olarak saptandığı belirtilmiştir, kadınların YBK skorunun erkeklere göre daha yüksek bulunduğu çalışmalarda vardır (46); YBK skoru ortalaması, bir çalışmada kadınlarda 33.7±9.4, erkeklerde 33.3±8.5 (42), başka bir çalışmada kadınlarda 32.1±11.9, erkeklerde 30.1±10.8 (47) olarak saptanmıştır. Diğer bir taraftan yeni besin korkusunun cinsiyete göre önemli düzeyde farklılık göstermediğini bildirilen çalışmalar da mevcuttur; yapılan bir çalışmada YBK puanları ortalamasının kadınlarda 28.5±11.0, erkeklerde 28.5±11.1 (15), başka bir çalışmada ise kadınlarda 35.5±8.98, erkeklerde 35.6±8.00 (48) olarak saptanmıştır. Bu çalışmada ise YBK skorları ortalaması erkek bireylerde 32.7±12.48, kadın bireylerde ise 32.7±12.22 olarak bulunmuştur ve birbirine yakın değerlerde olduğu saptanmıştır ($p>0.05$) (Tablo 4.7.1).

Yeni besin korkusunun genel olarak yaşa göre farklılık gösterdiği ve yaşla birlikte arttığı düşünülmektedir (3, 28). Ancak bu farklılığın yüksek seviyede olmadığı, hatta bazı çalışmalarda farklılık olmadığı da ifade edilmiştir (3, 28, 36, 47). Yapılan bir çalışmada (49), yeni besin korkusunun doğumla beraber artış gösterdiği, 2-6 yaş aralığında en yüksek seviyeye ulaştığı, ergenlik döneminde düşüşe geçip, erişkin dönemde sabit kaldığı ve yaşlılıkla birlikte tekrar artış gösterdiği ifade edilmiştir. Başka bir çalışmada ise (20) 8-11 yaş çocuklarda yeni besin korkusunun yaşla birlikte azaldığı bulunmuştur (3) ve bir önceki çalışma sonuçlarıyla örtüşmektedir. Benzer şekilde 6-9 yaş aralığındaki çocuklarla yürütülen çalışmada yeni besin korkusunun yaşla azaldığı bulunmuştur (45). Çoğunluğu öğrencilerden oluşan 20-59 yaş aralığına sahip bireylerde yürütülen başka bir çalışmada 20-22 yaş aralığındaki bireylerin 23-59 yaş aralığındaki bireylere göre yeni besin korkusunun yüksek olduğu sonucuna ulaşılmış olup diğer sonuçlarla benzer niteliktedir(46). Bu çalışmada ise yaşa göre YBK skorları ortalaması; 33 yaş ve altındaki bireylerde 32.1±11.53, 33-43 yaş aralığındaki bireylerde 34.0±12.51, 43 yaş üstü bireylerde ise 32.3±13.16 olarak saptanmış ve istatistiksel olarak önemli farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$) (Tablo 4.7.1).

Bu çalışmada, evli bireylerin YBK skorlarının (33.0±12.3) bekâr bireylerle (32.4±12.25) hemen hemen aynı değerlerde olduğu saptanmıştır ($p>0.05$) (Tablo 4.7.1). Muhammed ve ark.'nın (48) yaptıkları çalışmada ise evli bireylerin (38.0±9.06), bekâr (35.3±8.56) ve diğer (37.5±4.95) bireylere göre yeni besin korkuları daha yüksek olarak bulunmuştur.

Literatürde çeşitli ülkelerde bu konu üzerinde yapılan bazı çalışmalarda; Malezya'da yaşayan bireylerin gelir düzeylerindeki artışla korkunun da arttığı bulunmuştur; bu çalışmanın aksine İsviçreli, Amerikan, Lübnanlı ve Koreli bireylerde yürütülen çalışmalarda ise gelir düzeyi artıkça yeni besin korkusunun azaldığı gösterilmiştir (3, 5, 44, 48). Gelir düzeyindeki artış ile korku düzeyinin azalma nedeni, bireylerin gelir düzeyi arttıkça yeni veya farklı besinlere ulaşma imkânının da artması, dolayısıyla da farklı yöreleri gezebilme ve yeni tatları denemek için daha fazla olanak bulması olabilir. Sonuç olarak gelir düzeyi arttıkça, farklı besinleri deneme olanağı ve yeni besinlere maruz kalma artacaktır bu da istekliliği artırıp, korku düzeyini azaltacaktır. Bu çalışmada; gelir durumu 3500 TL ve altı olan bireylerin YBK puan ortalamasının 34.1±13.07, 3500-5000 TL arası olan bireylerin 31.6±10.90, 5000 – 7000 TL arasında olan bireylerin 32.8±23.36, 7000 TL üzeri olan bireylerin ise 32.5±12.96 olarak saptanmış ve istatistiksel olarak anlamlı

düzeyde olmasa da, gelir düzeyi en düşük olan grubun YBK puanın en yüksek olduğu bulunmuştur ($p>0.05$) (Tablo 4.7.1).

Bu çalışmada yurt dışına çıkma durumunun bireylerdeki YBK düzeylerini etkilediği saptanmıştır ve yurt dışına çıkan bireylerin (32.1±12.14), yurt dışına çıkmayan bireylere (36.5±12.52) göre daha düşük ortalama YBK düzeyine sahip oldukları görülmüştür ($p<0.05$) (Tablo 4.8.1). Türkiye'de yetişkin bireylerle yapılan başka bir çalışmada da benzer şekilde yurt dışına çıkan bireylerin YBK düzeyi daha düşük bulunmuştur (30).

Artan yeni besin korkusu ile birlikte bireylerin enerji yoğunluğu yüksek olan besinleri daha fazla tükettiği ve sonuçta da bu durumun vücut kompozisyonunda etkili olduğu ifade edilmiştir (40,50). İki ile altı yaş aralığındaki çocuklarla yürütülen bir çalışmada, kilolu ve obez çocukların yeni besin korkusu düzeylerinin normal ağırlıktaki çocuklara göre daha yüksek olduğu gösterilmiştir (24). Benzer şekilde Proserpio ve ark.'nın yetişkin bireylerle yürüttükleri bir çalışmada ise obez bireylerin YBK düzeylerinin (32.80± 4.05) normal ağırlıktaki bireylere göre (40.01±4.51) yüksek olduğu belirtilmiştir (31). Buna karşın İtalya'da yetişkin bireylerle yürütülen çalışmada, normal ağırlıkta olan bireyler ile obez bireylerin YBK puanı arasında herhangi bir farklılığın olmadığı belirtilmiştir (50). Bu çalışmada, BKİ sınıflamasına göre YBK düzeylerinin ortanca değerleri incelenmiş olup istatistiksel olarak önemli bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$) (Tablo 4.9.1).

Üniversite öğrencileriyle yapılan bir çalışmada, öğrencilerin üniversiteye başladıktan 3 ay sonraki yeni besin korkusu düzeylerinin, başlangıçtaki korku düzeyine göre anlamlı düzeyde arttığı saptanmıştır ve bununla birlikte günlük tükettikleri toplam öğün sayılarının da azaldığı bulunmuştur (36). Buna karşın, bu çalışmada; YBK skorları ortanca değerleri 1 öğün tüketen bireylerde 27[21], 2 öğün tüketen bireylerde 33[20.25], 3 öğün tüketen bireylerde 32[18] olarak saptanmış ve öğün sayılarıyla yeni besin korkusu arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p>0.05$) (Tablo 4.9.1).

Besinlerin reddi iştah kaybıyla ilişkilidir (28) ve Nordin ve ark. yeni besin korkusuyla iştah durumları arasında negatif ilişki olduğunu belirtmişlerdir (51). Benzer şekilde, iştah durumu bu çalışmada da iyi, orta ve kötü şeklinde sınıflandırılmış ve iştah durumu iyi olan bireylerin yeni besin korkusu (30[19]) iştah durumu orta (35[14]) ve kötü (35[16]) olan bireylere göre daha düşük bulunmuştur ($p<0.05$) (Tablo 4.9.1).

5.2. Bireylerin Yeni Besinlere Yaklaşımlarının ve Genel Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Akademisyenlerde yeni besinlere yaklaşım ölçeğinin, alt boyutlara göre uygulanmasında "yenilikçi" alt boyutta cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bulunmasa da ($p>0.05$), kadınların erkeklere göre daha yenilikçi görüşe sahip oldukları söylenebilir. Diğer bir yandan 'gelenekçi' alt boyut incelendiğinde ise yine kadınların gelenekçi puanının (3.4±0.47) erkeklerin gelenekçi puan ortalamasına göre (3.3±0.61) daha yüksek olduğu görülmüştür ve bu sonuç anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$) (Tablo 4.12.1) . Öğrenciler üzerinde yapılan bazı çalışmalarda, yeni yiyecekleri ilk kez tatmaları ile cinsiyet arasında anlamlı bir fark bulunmadığı belirtilmiştir (14, 39, 52). Yapılan başka bir çalışmada da, yetişkin bireylerin yeni yiyeceklere karşı olan yaklaşımlarında kadınlar ile erkekler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır (53).

Öğrenciler üzerinde yapılan bir çalışmada, yaşların artışıyla yeni yiyeceklere olan yaklaşımlarının farklılaştığı belirtilmiştir ve bu durum yaşadıkları kültürün değişmesi ve eğitimin artmasına bağlanmıştır (54). Bu çalışmada da yaş grupları ile yeni besine yaklaşım ölçeği 'gelenekçi' boyut puanları incelendiğinde yaş gruplarında anlamlı farklılık bulunmuştur ve en düşük yaş aralığındaki 33 yaş ve altı bireylerin gelenekçi puanı (3.3±0.52), 33-43 yaş arası (3.5±0.52) ve 43 yaş üstü (3.5±0.47) bireylerin puanına göre daha düşük bulunmuştur ($p<0.05$) (Tablo 4.12.1).

Yapılan bazı çalışmalarda, öğrencilerin bulunduğu çevreden başka bir şehre ya da ülkeye eğitim alma ve/veya iş için gitmeleri nedeniyle zamanla yeni yiyeceklere karşı olumlu davranış gösterdikleri ifade edilmiştir (55, 56). Yapılan başka bir çalışmada ise, turizm sektöründe çalışan aşçıların yeni yiyecekleri tatmaları ve yeni yiyecek çeşidi ortaya koymada istekli oldukları ve yemek içerikleri kendilerine yabancı olsa bile o yiyecekleri hazırlamaya istekli oldukları belirtilmiştir (56). Bu çalışmada ise yurt dışına çıkma ve yeni besinlere yaklaşım ölçeğinin 'yenilikçi' boyutu incelendiğinde yurt dışına çıkan bireylerin yenilikçi puanı ortalaması (3.4±0.49), çıkmayan bireylerin puanına (3.2±0.61) göre anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur ($p<0.05$) (Tablo 4.13.1).

6. SONUÇLAR ve ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar

1. Çalışmaya 173 kadın (%73.3) ve 63 erkek (%26.7) olmak üzere toplamda 236 yetişkin akademisyen birey katılmıştır ve yaş ortalaması kadınlarda 37.9 ± 11.03 yıl, erkeklerde 40.8± 14.76 yıl olarak saptanmıştır.

2. Bireylerin %59.3'ünün evli, %40.7'sinin bekâr olduğu saptanmıştır. Bireylerin gelir durumu incelendiğinde %22.9'unun 3500 TL ve altında, %25'inin 3500 – 5000 TL arasında, %31.8'inin 5000-7000 TL arasında ve %20.3'ünün 7000 TL üzerinde geliri olduğu saptanmıştır.

3. Bireylerin %27.1'i profesör ve doçent doktor, %28.4'ü doktor öğretim üyesi, %44.5'i öğretim ve araştırma görevlisidir ve fakültelere dağılımları incelendiğinde; %24.6'sının Sağlık Bilimleri, %7,6'sıın Diş Hekimliği, %9.3'ünün Güzel Sanatlar, %8.1'inin Tıp, %13.1'inin Eğitim Bilimleri, %4.2'sinin İletişim, %4.2'sinin İktisadi ve İdari Bilimler, 15.3'ünün Fen-Edebiyat, %8.1'inin Mühendislik, %3.8'inin Ticari Bilimler, %0.4'ünün de Hukuk fakültesinden olduğu saptanmıştır.

4. Bireylerin %86.4'ünün yurt dışına çıkmış olduğu saptanmıştır ve %47.4'ü akademik/eğitim amaçlı, %37.3'ü genel kültür amaçlı, %15.2'si ise yakın çevre ziyareti amaçlı yurt dışına çıktığını belirtmiştir.

5. Bireylerin %54.2'sinin yurt dışında besin seçimi yaptığı saptanmıştır. Bireylerin yurt dışında besin seçimi yapma nedenleri incelendiğinde, %9.3'ünün dini inanç, %8.5'inin besinlerin içeriğini beğenmeme veya bilmeme, %6.5'inin ön yargı, %22.3'ünün damak tadına uymaması, %24.4'ünün sağlık, %5.9'unun o yöreye özgü besinleri tüketme isteği, %7.3'ünün domuz eti, %5.3'ünün alışkanlıklarından vazgeçememesi nedeniyle ve %10.5'inin de diğer nedenlerle yurt dışında besin seçimi yaptıkları saptanmıştır.

6. Bireylerin %31.4'ü tüketilen besinlerin kendi kültüründen olmasını önemsemektedir.

7. Bireyler yeni besin korkusu (YBK) ölçeğinden minimum 10, maksimum 70 puan ve ortalama 32,7±12,26 puan almışlardır. YBK toplam puanının, kadınlarda ve erkeklerde birbirine yakın değerlerde olduğu saptanmıştır ($p>0.05$).

8. Bireylerin yaş gruplarına göre YBK ölçek puanlarına bakıldığında en çok puanı 33-43 yaş arasında olanların aldığı saptanmıştır ama bu sonuç anlamlı düzeyde değildir ($p>0.05$).

9. Evli bireylerin bekâr olanlara göre YBK ölçek puanları az da olsa yüksek olarak saptanmıştır ama bu istatistiksel olarak anlamlı düzeyde değildir ($p>0.05$).

10. Gelir durumu en düşük grupta olan bireylerin YBK ölçek puanları diğer gruptaki bireylere göre daha yüksek olarak saptanmıştır ama bu yükseklik anlamlı düzeyde bulunmamıştır ($p>0.05$).

11. Yurt dışına çıkan bireylerin yeni besin korkuları çıkmayanlara göre daha düşüktür ($p<0.05$).

12. Yurt dışında besin seçimi yapan bireylerin yeni besin korkuları yapmayan bireylere göre daha yüksektir ($p<0.001$).

13. Yaşanılan bir olayla ilgili besin/besinleri tüketmeme durumu olan bireylerin, olmayanlara göre YBK puanları daha yüksek olarak saptanmış olsa da anlamlı düzeyde değildir ($p>0.05$).

14. Tüketilen besinin kendi kültüründen olmasını önemseyen bireylerin, önemsemeyen bireylere göre yeni besin korkuları daha yüksektir ($p<0.001$).

15. Bireylerin kendi iştah değerlendirmeleri ‘iyi’ den ‘kötü’ ye doğru gittikçe YBK puanları genel olarak artmaktadır ($p<0.05$). Anlamlı düzeydeki bu farklılık kendi iştah durumunu iyi olarak değerlendiren bireyler ile orta olarak değerlendiren bireyler arasındaki farklılıktan kaynaklanmaktadır ($p=0.023$).

16. Bireylerin 46’sı neofilik, 150’si nötr, 40’ise neofobik olarak saptanmıştır ve neofobik olanların %67’5’i kadın, %32.5’i erkek, nötr olanların %76’sı kadın, %24’ü erkek, neofilik olanların ise %69.6’sı kadın, %30.4’ü erkek olarak saptanmıştır.

17. Bireyler yeni besinlere yaklaşım (YYY) ölçeğinden minimum 1 puan, maksimum 4.53 puan ve ortalama 3.7±0.48 puan almıştır. Bireyler ölçeğin gelenekçi alt boyutundan minimum 1, maksimum 5 puan ve ortalama 3.4±0.51 puan almışlardır; yenilikçi alt boyutundan ise minimum 1, maksimum 5 puan ve ortalama 3.8±0.74 puan almışlardır.

18. Bireylerin cinsiyetlerine göre YYY ölçeği alt boyutları incelendiğinde; kadınların gelenekçi puanları erkeklere göre daha yüksektir ($p<0.05$). Kadınların anlamlı düzeyde olmasa da yenilikçi alt boyuttaki puanları da erkeklere göre daha yüksek olarak saptanmıştır ($p>0.05$).

19. Bireylerin yaşları artıkça YYY gelenekçi alt boyut puanları da genel olarak artmaktadır ($p<0.05$). Bu farklılık temel olarak 33 yaş ve altı gruptaki bireyler ile 43 yaş üstü gruptaki bireyler arasındaki farklılıktan kaynaklanmaktadır ($p=0.042$).

20. Evli bireylerin gelenekçi alt boyut puanları bekâr bireylere göre daha yüksektir ($p<0.05$).

21. Bireylerin gelir durumları arttıkça gelenekçi puanları da genel olarak artmaktadır ($p<0.05$); Bu farklılık temel olarak gelir durumu 3500 TL ve altında olan bireyler ile 3500-5000 TL arasında olan bireyler arasındaki farklılıktan kaynaklanmaktadır ($p=0.044$).

22. Yurt dışına çıkan bireylerin, çıkmayan bireylere göre yenilikçi alt boyut puanları daha yüksektir ($p<0.05$). Gelenekçi alt boyutta da yurt dışına çıkan bireylerin puanları, çıkmayanlara göre daha yüksek bulunmuştur ($p<0.05$).

23. Yurt dışında besin seçimi yapan bireylerin gelenekçi alt boyut puanları yurt dışında besin seçimi yapmayanlara göre daha yüksek bulunmuştur ($p<0.001$). Yurt dışında besin seçimi yapan bireylerin yenilikçi puanı ise yurt dışında besin seçimi yapmayanlara göre daha düşük bulunmuştur ($p<0.05$).

24. Yaşanılan bir olayla besin/besinleri tüketmeme durumumu olan bireylerin, olmayan bireylere göre gelenekçi alt boyu puanları daha düşüktür($p<0.05$). Yenilikçi alt boyutta ise anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmamıştır.

25. Tüketilen besinin kendi kültüründen olmasını önemsemeyen bireylerin, önemsemeyen bireylere göre gelenekçi alt boyut puanları daha yüksek bulunmuştur ($p<0.05$). Yenilikçi alt boyutta ise tüketilen besinin kendi kültüründen olmasını önemsemeyen bireylerin puanları, önemsemeyenlere göre daha düşük bulunmuştur ($p<0.001$).

26. Bireylerin ortalama dışarıda yemek yeme sıklığına ile gelenekçi boyut ortanca puanları arasında anlamlı düzeyde farklılıklar saptanmıştır. Bu farklılık temel olarak haftada 1-2 gün dışarıda yemek yiyen gruptaki bireyler ile haftada 3-4 gün dışarıda yemek yiyen

gruptaki bireyler arasındaki farklılıktan kaynaklanmaktadır ($p<0.05$). Yenilikçi boyut ile ortalama dışarıda yemek yeme arasında anlamlı düzeyde farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$).

27. Bireylerin kendi iştah durumu değerlendirmesine göre yenilikçi boyut puanlarına bakıldığında en yüksek puan kendi iştah durumunu iyi olarak değerlendiren bireylerde, en düşük ise orta olarak değerlendiren bireylerde saptanmıştır. Bu önemlilik kendi iştah durumunu iyi ve orta olarak değerlendiren bireyler arasındaki farklılıktan kaynaklanmaktadır ($p<0.05$).

28. Neofobik bireylerin gelenekçi boyut puanları, nötr ve neofilik olan bireylere göre daha yüksektir ($p<0.001$). Yenilikçi alt boyutta ise; neofobik bireylerin puanları nötr ve neofilik olanlara göre daha düşüktür ($p<0.001$).

29. Akademisyenlerin YBK ve YYY ölçek puanlarının korelasyonu incelendiğinde iki ölçeğin birbirini desteklediği görülmektedir. Gelenekçi boyutun YBK ölçek puanını pozitif yönde ($p<0.001$), yenilikçi boyutun YBK ölçek puanını ise negatif yönde etkilediği saptanmıştır ($p<0.001$).

30. Yeni besin korkusunu etkilediği düşünülen tüm faktörlerin çoklu doğrusal regresyon modeline dâhil edildiği çoklu doğrusal regresyon analizi tahmin sonuçları incelendiğinde; yurt dışı deneyimi olanların olmayanlara göre yeni besin korkusu puanı daha düşüktür ($\hat{\beta}$ =4.64; $p<0.005$). Yurt dışında besin seçimi yapanların ise yapmayanlara göre yeni besin korkusu daha yüksek bulunmuştur ($\hat{\beta}$=-5.53; $p<0.005$).

31. Bireylerin besinin kendi kültüründen olmasını önemsemeyenlerin önemseyenlere göre yeni besin korkusu daha düşük olarak saptanmıştır ($\hat{\beta}$=-9.42; $p=0.001$). Bireylerin İştah durumu iyileştikçe yeni besin korkusunun düştüğü bulunmuştur ($\hat{\beta}$=-4.46; $p=0.007$).

32. Gelenekçi besin yaklaşımını etkilediği düşünülen tüm faktörlerin dâhil edildiği çoklu doğrusal regresyon analizi tahmini sonuçları incelendiğinde; yurt dışında besin seçimi yapanların yapmayanlara göre gelenekçi besin yaklaşımı daha yüksektir ($\hat{\beta}$=-0.23; $p=0.013$). Besinin kendi kültüründen olmasını önemsemeyenlerin önemseyenlere göre gelenekçi besin yaklaşımı puanı daha düşük olarak saptanmıştır ($\hat{\beta}$=-0.19; $p=0.018$). Ana öğün sayısı gelenekçi besin yaklaşımı puanı ile pozitif ilişkili bulunmuştur ($\hat{\beta}$=0.19, $p=0.008$).

33. Yenilikçi besin yaklaşımını etkilediği düşünülen tüm faktörlerin dâhil edildiği çoklu doğrusal regresyon analizi tahmini sonuçları incelendiğinde; bireylerin yurt dışı deneyimi olan bireylerin, olmayan bireylere göre yenilikçi besin yaklaşımı puanı daha yüksek olarak saptanmıştır ($\hat{\beta}$ =-0.36; p=0.031). Yurt dışında besin seçimi yapmayanların yapanlara göre yenilikçi besin yaklaşımı puanı daha yüksektir ($\hat{\beta}$=0.28; p=0.01).

34. Besinin kendi kültüründen olmasını önemsemeyen bireylerin, önemseyenlere göre yenilikçi besin yaklaşımı puanı daha yüksek bulunmuştur ($\hat{\beta}$ =0.51; p=0.001). Bireylerin iştah durumu iyileştikçe yenilikçi besin yaklaşımlarının azaldığı saptanmıştır ($\hat{\beta}$=-0.27; p=0.011).

6.2. Öneriler

- Bireyler bilmedikleri besinlerden zararlı olabileceği düşüncesi ile kaçınma eğiliminde oldukları için, topluma sunulan yeni besinlerin olabilecek tüm etkileri konusunda objektif bir tutum sergilenerek toplum bilgilendirilmelidir.

- Literatürde sosyo-kültürel düzey arttıkça yeni besin korkusunun azalabileceği belirtilmektedir. Bu çalışmada sosyo-kültürel düzeyi daha yüksek olarak düşünülen akademisyenlerin büyük çoğunlunun yeni besin korkusu ölçeğinde nötr olduğu görülmüştür. Benzer bir çalışma daha farklı kitlelere uygulanabilir ve değerlendirme yapılabilir.

- Yeni besinlere yaklaşımda korku arttıkça diyet kalitesinde düşme görülebileceğinden korku düzeyi yüksek olan bireyler beslenme danışmanlığı almak üzere diyetisyene yönlendirilmelidir.

- Bireylerin daha önceden yaşadıkları bir olayla veya besin alerjileri nedeniyle yeni besinlere karşı yaklaşımları farklı olabileceğinden, yeni besinleri önerirken diyetisyenler daha dikkatli olmalıdırlar.

- Bireylerin yeni besine yaklaşımlarındaki olumsuzluk ön yargıdan mı yoksa başka bir nedenle mi olduğu detaylıca irdelenmeli ve ona uygun bir yaklaşım gösterilmelidir.

- Bu konuda diyetisyenlere önemli görevler düşmektedir, özellikle bireysel danışmalık yapan diyetisyenler, bireylerdeki bu tip durumları saptamaları, uygun eğitimler

vermeleri ve diyetlerini de bu durumları göz önünde bulundurarak düzenlemeleri büyük önem taşımaktadır.

KAYNAKLAR

1. Organization WHO. Basic documents: World Health Organization. 2014.

2. Flight I., Leppard P. , Cox DN. Food neophobia and associations with cultural diversity and socio-economic status amongst rural and urban Australian adolescents. Appetite. 2003; 41:51–59.

3. Choe JY., Cho MS. Food neophobia and willingness to try non-traditional foods for Koreans. Food Qual Prefer. 2011;22:671-677.

4. Martins, Y., Pelchat, M. L., Pliner, P. "Try It: It's Good and It's Good For You: Effects of Taste and Nutrition Information on Willingness to Try Novel Foods". Appetite. 1997; 28: 89-102.

5. Siegrist M., Hartmann C., Keller C. Antecedents of food neophobia and its association with eating behavior and food choices. Food Quality and Preference.2013; 30: 293–298

6. Laureati, M., Bergamaschi, V., Pagliarini, E. "Assessing Childhood Food Neophobia: Validation of a Scale in Italian Primary School Children". Food Qyality and Preference.2015; 40: 8-15.

7. Tuorila, H., La¨hteenma¨ki, L., Pohjalainen, L., & Lotti, L. Food neophobia among the Finns and related responses to familiar and unfamiliar foods. Food Quality and Preference.2001; 12: 29–37.

8. Hursti, U. K. K., Sjöden, P. O. "Food and General Neophobia and Their Relationship With Self Reported Food Choice: Familial Resemblance in Swedish Families With Children of Ages 7 – 17 Years". Appetite. 1997; 29: 89-103.

9. Bargiota, A., Delizona, M., Tsitouras, A., ve Kou-Koulis, G.N. Eating habits and factors affecting food choice of adolescents living in rural areas. Hormones Journal.2013; 12(2): 246-253.

10. Kıroğlu, K., Kesten, A., ve Elma, C. Türkiye'de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Lisans Öğrencilerinin Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Sorunları, Mersin University Journal of the Faculty of Education.2010; 6(2): 26-39.

11. Rozin P, Vollmecke TA. Food Likes and Dislikes. Annu Rev Nutr. 1986;6(1):433-56.

12. Martins Y, Pliner P. "Ugh! That's disgusting!": Identification of the characteristics of foods underlying rejections based on disgust. Appetite. 2006;46(1):75-85

13. Lafraire J, Rioux C, Giboreau A, Picard D. Food rejections in children: Cognitive and social/environmental factors involved in food neophobia and picky/fussy eating behavior. Appetite. 2016;96:347-57.

14. Pliner P, Hobden K. Development of a scale to measure the trait of food neophobia in humans. Appetite. 1992;19(2):105-20.

15. Knaapila AJ, Sandell MA, Vaarno J, Hoppu U, Puolimatka T, Kaljonen A ve ark. Food neophobia associates with lower dietary quality and higher BMI in Finnish adults. Public Health Nutr. 2015;18(12):2161-71.

16. Pliner P, Pelchat M, Grabski M. Reduction of Neophobia in Humans by Exposure to Novel Foods. Appetite. 1993;20(2):111-23

17. Olabi, A., Najm, N.E.O., Baghdadi, O.K., Morton, J.M.. "Food Neophobia Levels of Lebanese and American College Students". Food Quality and Preference. 2009;20: 353-362.

18. Knaapila A. J., Sandell M. A., Vaarno J. , Hoppu U. , Puolimatka T., Kaljonen A., Lagström H.. Food neophobia associates with lower dietary quality and higher BMI in Finnish adults. Public Health Nutrition. 2014; 18(12): 2161–2171.

19. Cooke LJ, Haworth CM, Wardle J. Genetic and environmental influences on children's food neophobia. Am J Clin Nutr. 2007;86(2):428-33.

20. Pliner P. Development of Measures of Food Neophobia in Children. Appetite. 1994;23(2):147-63.

21. Galloway AT, Lee Y, Birch LL. Predictors and consequences of food neophobia and pickiness in young girls. J Am Diet Assoc. 2003;103(6):692-8.

22. Paul Torrance E. Sensitization versus adaptation in preparation for emergencies: Prior experience with an emergency ration and its acceptability in a stimulated survival situation.J Appl Psychol. 1958. 63-7.

23. Dovey, T. M. "Food Neophobia And 'Picky/Fussy' Eating İn Children: A Rewiew". Appetite. 2007; 50: 181-193.

24. Finistrella V, Manco M, Ferrara A, Rustico C, Presaghi F, Morino G. Crosssectional exploration of maternal reports of food neophobia and pickiness in preschooler-mother dyads. J Am Coll of Nutr. 2012;31(3):152-9

25. Cole N. C., An, R., Lee, S. Y., Donovan, S. M. "Correlates of Picky Eating and Food Neophobia in Young Children: A Systematic Rewiev and Meta Analysis". Nutrition Reviews. 2017; 75 (7): 516-532.

26. Nicklaus, S. "Children's Acceptance of New Foods at Weaning. Role of Practices of Weaning and of Food Sensory Properties". Appetite. 2011 57: 812-815.

27. Tuorila H, Lähteenmäki L, Pohjalainen L, Lotti L. Food neophobia among the Finns and related responses to familiar and unfamiliar foods. Food Qual Prefer. 2001;12(1):29-37.

28. Maiz E, Balluerka N. Nutritional status and Mediterranean diet quality among Spanish children and adolescents with food neophobia. Food Qual Prefer. 2016;52:133-42.

29. Ceylan V, Akar Şahingöz S. Yetişkin Bireylerde Gıda Neofobi Düzeyinin Belirlenmesi. Journal of Tourism and Gastronomy Studies. 2019; 7/2: 772-784.

30. Proserpio C, Laureati M, Invitti C, Pagliarini E. Reduced taste responsiveness and increased food neophobia characterize obese adults. Food Qual Prefer. 2018;63:73-79.

31. Pekcan G. Bireylerin beslenme durumlarının belirlenmesinde kullanılan yöntemler. Hastalıklarda Beslenme Tedavisi Kitabı. Güneş Tıp Kitabevleri, syf: 57–86. ISBN: 978–975–277–614–2, 2015.

32. World Health Organization. Global Database on Body Mass Index, 2010. Erişim:(http://apps.who.int/bmi/index.jsp?introPage=intro_3.html). Erişim tarihi: 14/02/2020.

33. Uçar EM., Yetişkin Bireylerde Yeni Besin Korkusu Ve Diyet Kalitesinin Değerlendirilmesi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Toplu Beslenme Sistemleri Programı Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2018.

34. Özgen L., Türkmen F. , Journal of Tourism and Gastronomy Studies. Yeni Yiyeceklere Yaklaşım Ölçeğinin Geçerlenmesi 2018; 6/2: 229-243.

35. Edwards J. S. A., Hartwell H. L., Brown L. Journal of Human Nutrition and Dietetics. Changes in food neophobia and dietary habits of international students, 2010;23:301-311

36. Fernández-Ruiz V., Claret A., Chaya C. Testing a Spanish-version of the Food Neophobia Scale. Food Qual Prefer. 2013;28(1):222-5.

37. Birch LL, McPhee L, Shoba BC, Pirok E, Steinberg L. What kind of exposure reduces children's food neophobia?: Looking vs. tasting. Appetite. 1987;9(3):171-8.

38. Dovey TM, Staples PA, Gibson EL, Halford JC. Food neophobia and 'picky/fussy' eating in children: a review. Appetite. 2008;50(2-3):181-93.

39. Russell CG, Worsley A. A Population-based study of preschoolers' food neophobia and its associations with food preferences. J Nutr Educ Behav. 2008;40(1):11-9.

40. Cooke L, Carnell S, Wardle J. Food neophobia and mealtime food consumption in 4–5 year old children. Int J Behav Nutr Phys Act. 2006;3(1):14.

41. Cooke L, Wardle J, Gibson EL. Relationship between parental report of food neophobia and everyday food consumption in 2–6-year-old children. Appetite. 2003;41(2):205-6.

42. Falciglia GA, Couch SC, Gribble LS, Pabst SM, Frank R. Food Neophobia in Childhood Affects Dietary Variety. J Am Diet Assoc. 2000;100(12):1474-81.

43. Yükseköğrenim Bilgi Sistemi [Erişim tarihi: 13 Nisan 2020] Erişim adresi: istatistik.yok.gov.tr

44. Olabi A, Najm NEO, Baghdadi OK, Morton JM. Food neophobia levels of Lebanese and American college students. Food Qual Prefer. 2009;20(5):353- 62.

45. Laureati M., Bertoli S., Bergamaschi V., Leone A., Lewandowski L., Giussani B. ve ark. Food neophobia and liking for fruits and vegetables are not related to Italian children's overweight. Food Qual Prefer. 2015;125-31.

46. Demattè M.L., Endrizzi I., Biasioli F., Corollaro M.L., Pojer N., Zampini M., ve ark. Food neophobia and its relation with olfactory ability in common odour identification. Appetite. 2013;68:112-7.

47. Antti Knaapila A., Karri Silventoinen K., Broms U., Rose R.J., Perola M., Kaprio J., Tuorila H.M. Food Neophobia in Young Adults: Genetic Architecture and Relation to Personality, Pleasantness and Use Frequency of Foods, and Body Mass Index—A Twin Study: Behav Genet.2011;41:512–521

48. Muhammad R., Abdullah K.M., Zahari M.S.M., Sharif M.S.M. Revealing the scenario of food neophobia among higher learning institution students from Klang Valley, Malaysia. Procedia Soc Behav Sci. 2015;170:292-9.

49. Alexy U., Wicher M., Kersting M. Breakfast trends in children and adolescents: frequency and quality. Public Health Nutr. 2010;13(11):1795-802.

50. Proserpio C., Laureati M., Bertoli S., Battezzati A, Pagliarini E. Determinants of obesity in Italian adults: The role of taste sensitivity, food liking, and food neophobia. Chem Senses. 2016;41(2):169-76.

51. Nordin S., Broman D.A., Garvill J, Nyroos M. Gender differences in factors affecting rejection of food in healthy young Swedish adults. Appetite. 2004;43(3):295-301.

52. Olabi, A., Neuhaus, T., Bustos, R., Cook-Camacho, M., Corvi, T., ve Abdouni, L. An investigation of flavor complexity and food neophobia. Food Quality and Preference. 2015;42: 123–129.

53. Nu, C. T., MacLeod, P., ve Barthelemy, J. Effects of age and gender on adolescents' food habits and preferences. Food Quality and Preference. 1996;7(3-4): 251-262.

54. Ozgen, L., ve Yaman, M. Attitudes of International Students towards Turkish Foods. Anthropologist. 2014;18(3): 1089-1095.

55. Roßbach, S., Foterek, K. Schmidt, I., Hilbig, A., ve Alexy, U. Food Neophobia in German adolescents: Determinants and association. Appetite. 2016;101: 184-191.

56. Muhammed, R., İbrahim, M.A., Ahmad, R., ve Hanan, F. Psychological Factors on Food Neophobia among the young Culinarian in Malaysia: Novel food preferences. Procadia-Social and Behavioral Scinces. 2016; 222: 358-366.

EK 1: ARAŞTIRMA ONAY FORMU

1993
BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
Tıp ve Sağlık Bilimleri Araştırma Kurulu

TS-EN-ISO 9001
KALİTE SİSTEM BELGESİ

Sayı : 94603339-604.01.02/ 36626 15/10/2019
Konu : Proje Onayı

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Beslenme ve Diyetetik Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Keziban Cansu Kol tarafından yürütülecek olan KA19/330 nolu "Akademisyenlerin yeni besinlere karşı yaklaşımlarının saptanması ve etkileyen faktörlerin incelenmesi" başlıklı araştırma projesi Kurulumuz tarafından uygun bulunmuştur. Projenin başlama tarihi ile çalışmanın sunulduğu kongre ve yayımlandığı dergi konusunda Kurulumuza bilgi verilmesini rica ederim.

e-imzalıdır

Not: Çalışma bildiri ve/veya makale haline geldiğinde "Gereç ve Yöntem" bölümüne aşağıdaki ifadelerden uygun olanının eklenmesi gerekmektedir.

— Bu çalışma Başkent Üniversitesi Tıp ve Sağlık Bilimleri Araştırma Kurulu tarafından onaylanmış (Proje no:…) ve Başkent Üniversitesi Araştırma Fonunca desteklenmiştir.

— This study was approved by Baskent University Institutional Review Board (Project no:…) and supported by Baskent University Research Fund.

EK 2: ANKET FORMU

Bu çalışma, Cansu Kol'un *"Akademisyenlerin Yeni Besinlere Karşı Yaklaşımlarının Saptanması Ve Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi"* başlıklı Yüksek Lisans Tezi için planlanmıştır. Yeni besinlere yaklaşım korku şeklinde olabileceği gibi olumlu da olabilir ve bu yaklaşımların altında yatan pek çok etmen mevcuttur. Bu araştırmadan toplanan veriler sadece bilimsel amaçla kullanılacağından yanıtlarınızın doğruluğu büyük önem arz etmektedir. Araştırmaya katılımınızdan dolayı teşekkür ederiz.

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Mehtap Akçil Ok

Anket No: **Anketin Uygulanma Tarihi:**

A. Genel Bilgiler

1) Cinsiyet: □ Kadın □ Erkek
2) Bitirdiğiniz Yaş:…….(yıl)
3) Ağırlık:……..……..(kg)
4) Boy:……..……(cm)
5) BKI:……kg/m^2 (Araştırmacı hesaplayacaktır.)
6) Medeni durum
   1. Evli □ 2. Bekar □
7) Akademik durum
   1. Profesör Doktor □ 2. Doçent Doktor □ 3. Doktor öğretim üyesi□ 4. Öğretim Görevlisi □ 5. araştırma görevlisi □ 6. Okutman □
8) Fakülte…….....
9) Bölümünüz…….
10) Aylık Ortalama Geliriniz (TL):
    1. 3500 TL ve altı □ 2. 3501-5000 TL □ 3. 5001-7000 TL □ 4. 7000 TL üzeri □
11) Daha önce hiç yurt dışında bulundunuz mu? □ Evet □ Hayır

12) Cevabınız evetse hangi sebeple bundunuz? ***(birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)***

1. Akademik/eğitim amaçlı □ 2. Genel kültür amaçlı □

3. Yakın çevre ziyareti amaçlı □ 4. Diğer …….. (belirtiniz)

13) Yurt dışına çıktığınızda besin seçimi yapar mısınız? □ Evet □ Hayır

14) Evet ise nedeni……. (belirtiniz)

15) Daha önce tükettiğiniz ancak herhangi bir sebeple (yaşadığınız bir olayla) şuan tüketmediğiniz ***besin/besinler*** var mı? □ Evet □ Hayır

16) Eğer varsa sebebi nedir? ***(birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)***

1. Çocukken zorlama □

2. Besinle ilgili kötü anıya (kusma, zehirlenme vb.) sahip olma □

3. Tadını sevmeme □

4. Besin alerjisi □

5. Diğer …….. (belirtiniz)

17) Tükettiğiniz besinin kendi kültürünüzden olmasını önemser misiniz?

□ Evet □ Hayır

18) Hekim tarafından tanısı konulmuş herhangi bir ***besine karşı alerji*** durumuz var mı?

□ Evet □ Hayır

B. Beslenme Alışkanlıkları

19) Günde kaç öğün yemek yersiniz? 1. Ana öğün sayısı: ……. 2. Ara öğün sayısı:……..

20) Öğün saatleriniz düzenli midir? □ Evet □Hayır

21) Ortalama olarak dışarıda yemek yeme sıklığınız nedir? ***(iş yerindeki tüketim hariç)***

1. Hergün □ 2. Haftada 5-6 gün □ 3.Haftada 3-4 gün □

4. Haftada 1-2 gün □ 5. Hiç □

22) Genel olarak ***kendi iştah durumunuzu*** nasıl derecelendirirsiniz?

1. İyi □ 2. Orta □ 3. Kötü □

Yeni Besin Korkusu (Neofobisi) Ölçeği	**Kesinlikle katılmıyorum**	**Katılmıyorum**	**Çok az katılmıyorum**	**Kararsızım**	**Çok az katılıyorum**	**Katılıyorum**	**Kesinlikle katılıyorum**
1. Sürekli yeni ve farklı besinler denerim.							
2. Yeni besinlere güvenmem.							
3. İçerisinde ne olduğunu bilmediğim bir besini denemem.							
4. Farklı ülkelerin besinlerini severim.							
5. Farklı ülkelerin besinlerini tüketmek çok tuhaf gelir.							
6. Yemekli davetlerde yeni bir besin denerim.							
7. Daha önce hiç tüketmediğim besinleri tüketmekten korkarım.							
8. Tüketeceğim besinler konusunda çok seçiciyim.							
9. Neredeyse her şeyi yerim.							
10. Farklı ülkelerin restoranlarını denemeyi severim.							

Yeni Yiyeceklere Yaklaşım Ölçeği	**Kesinlikle katılmıyorum**	**Katılmıyorum**	**Kararsızım**	**Katılıyorum**	**Kesinlikle katılıyorum**
Kabak çiçeğinden hazırlanan dolmayı tatmak isterim.					
Yumurtadan yapılan turşuyu tatmak isterim.					
Bilmediğim bir yiyeceği tatmak isterim.					
Bağırsaktan hazırlanan mumbar dolmasını tatmak isterim.					
Bilmediğim bir yiyeceği tadarken tereddüt etmem.					
İstiridye ile hazırlanan makarnayı tatmak isterim.					
Patlıcandan yapılan reçeli tatmak isterim.					
Ekşi elma ile hazırlanan çorbayı tatmak isterim.					
Kavundan hazırlanan dolmayı tatmak istemem.					
Deniz börülcesinden hazırlanan mücveri tatmak isterim.					
Enginardan hazırlanan tatlıyı tatmak isterim.					
Portakal ile hazırlanan zeytinyağlı kerevizi tatmak isterim.					
Kayısı ile hazırlanan pilavı tatmak isterim.					
Yengeç etiyle hazırlanan pilavı tatmak isterim.					
Yeni yiyecek reçetesi ile yemek hazırlamayı severim.					
Yeni yiyecekleri tatmayı severim.					
Yiyeceğin keskin bir baharat kokusu varsa tatmak isterim.					
Aynı yiyecekleri yemek bana sıkıcı gelir.					
Yiyeceğin renk uyumu güzel ve görüntüsü berrak ise tatmak isterim.					
Tek başıma yeni yiyecekler hazırlamayı severim.					

	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Çok az katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
Yiyecek frita yağı (kızartmalık yağ) ile kızartıldıysa tatmak istemem.					
Bilmediğim otlardan hazırlanan yiyeceği tatmak istemem.					
Yiyecek geleneksel tatlara uygun hazırlanmış ise tatmak isterim.					
Yemeğin inançlarıma uygun olması hoşuma gider.					
Damak tadıma uyan yemekleri tatmak isterim.					
Gıda boyası kullanılarak hazırlanan pastayı tatmak istemem.					
Yeni yemek tarifleri uygulamayı sevmem.					
Yiyecek jelatin kullanılarak hazırlandıysa tatmak istemem.					
Sadece kendi etnik kökenimde hazırlanan yemekleri tatmak isterim.					
Yiyecek tam buğday ya da kepek içeriyorsa tatmak isterim.					
Yiyecekte kullanılan malzeme güvendiğim bir markaya aitse tatmak isterim.					
Yiyeceğin hazırlandığı ortamın uygunluğu benim için önemlidir					
Yiyeceğin ön hazırlık malzemelerinin ne zaman pişirildiği benim için önemlidir.					
Yiyecek özel bir gün ya da bayrama aitse tatmak isterim.					